సమావేశము - IX
వాల్యూము - I
నెం. 3

వెల : రూ. 25-00
15 మార్చి, 2018
గురువారము,
(శక సం. 1939,
ఫాల్గుణం - 24)

తెలంగాణ శాసన సభ కార్యకలాపాలు

అధికార నివేదిక

విషయ సూచిక

పేజీ. నెం.

1. 2018-2019 సంవత్సరానికి వార్షిక ఆదాయ - వ్యయ పట్టిక (బడ్జెట్) సమర్పణ (అనుబంధం - 1) (తెలుగు, ఇంగ్లీషు) ... 1

*****

తెలంగాణ శాసన సభ

ప్రధాన అధికారులు

సభాపతి	:	శ్రీ ఎస్. మధుసూదనాచారి
ఉప సభాపతి	:	శ్రీమతి ఎం. పద్మా దేవేందర్ రెడ్డి
అధ్యక్షుల పేర్ల పట్టిక	:	శ్రీ బాజిరెడ్డి గోవర్థన్ శ్రీ డి.ఎస్. రెడ్యా నాయక్ శ్రీమతి కొండ సురేఖ
కార్యదర్శి	:	డా. వి. నరసింహా చార్యులు
ఉప కార్యదర్శులు	:	శ్రీ ఎస్. దుర్గా ప్రసాద్ శ్రీ సిహెచ్. ఉపేందర్ రెడ్డి శ్రీమతి వి.ఎస్. ప్రసన్న కుమారి
సహాయ కార్యదర్శులు	:	శ్రీ బి. కమలాకర్ శ్రీమతి అలివేలు శ్రీ ఎం. కృపాకర్ రావు శ్రీమతి బి. ప్రమీల శ్రీమతి ఎస్. నాగమణి శ్రీ డి. శ్రీనివాసులు
చీఫ్ రిపోర్టర్	:	శ్రీ పి. శ్రీనివాస్

*****

తెలంగాణ శాసనసభ చర్చలు
అధికార నివేదిక
(తొమ్మిదవ సమావేశము - మూడవ రోజు)

గురువారము, మార్చి 15, 2018

(సభ ఉ. గం. 11.00 లకు ప్రారంభమైనది)

(గౌరవ సభాపతి అధ్యక్ష స్థానంలో ఉన్నారు)

MR. SPEAKER:- Please resume your seats. Now, presentation of Budget. Minister for Finance.

2018-2019 సంవత్సరానికి వార్షిక ఆదాయ-వ్యయ పట్టిక (బడ్జెట్) సమర్పణ (అనుబంధం -1) (తెలుగు, ఇంగ్లీషు)

2018, మార్చి 15వ తేదీన తెలంగాణ రాష్ట్ర శాసన సభకు 2018-19 సంవత్సరం బడ్జెట్‌ను సమర్పిస్తూ గౌరవనీయులైన ఆర్థిక మంత్రి శ్రీ ఈటల రాజేందర్ గారి ప్రసంగం.

గౌరవ అధ్యక్షా!

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వరుసగా అయిదవసారి బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టే అవకాశం నాకు రావడం ఎంతో సంతోషంగా ఉంది. నాపై విశ్వాసంతో ఈ గురుతర బాధ్యతను అప్పగించినందుకు గౌరవనీయులైన ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్ రావు గారికి హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు.

2. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడి దిగ్విజయంగా దాదాపు నాలుగేళ్లు పూర్తి కావచ్చింది. కొద్ది నెలల్లో అయిదవ సంవత్సరంలోకి అడుగుపెడుతున్న ఈ శుభ సందర్భంలో రాష్ట్రసాధనకు మూడున్నర కోట్ల ప్రజానీకం చేసిన బహుముఖ పోరాటం, ఆ పోరాటం వెనుక ఉన్న ఎదురులేని నాయకత్వం, ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో నీళ్లు, నిధులు, నియామకాలలో మనకు జరిగిన అన్యాయం, రాష్ట్రం ఏర్పడిన నాడు ఉన్న అస్తవ్యస్త పరిస్థితులు, ఆ పరిస్థితులను చక్కదిద్దే దిశగా వినూత్నమైన పథకాలను ప్రారంభించి రాష్ట్రఆర్థికస్థితిని గాడిలోకి తెచ్చిన అంశాన్ని మనం తప్పకుండా మననం చేసుకోవాలి. తెలంగాణ ప్రజల ఆకాంక్షలు నెరవేర్చడం కోసం మొదలైన ప్రయాణంలో ఎన్నో మైలురాళ్ళను అధిగమించాము. 45 నెలల స్వల్పకాలంలో ఎన్నో అద్భుతాలను ఆవిష్కరించాం. చీకటినుంచి వెలుగులోకి, అపనమ్మకం నుంచి ఆత్మ విశ్వాసంలోకి, అణగారిన స్థితి నుంచి అభ్యున్నతిలోకి, వలస బతుకుల నుంచి వ్యవసాయ ప్రగతి వైపు రాష్ట్రప్రజలను నడిపిస్తున్నాం. ఈ ప్రస్థానంలో భాగంగా సంక్షేమం, అభివృద్ధి ఫలాలను పేదలకు అందించాలనే ముఖ్యమంత్రి గారి ఆశయానికి అద్దం పడుతూ తెలంగాణ రాష్ట్రఅయిదవ బడ్జెట్‌ను రూపొందించాము.

రాష్ట్ర ఆర్థిక పరిస్థితి:

3. సమైక్య పాలనలో చివరి రెండేళ్లలో అనగా 2012-13, 2013-14 సంవత్సరాలలో తెలంగాణ ప్రాంత జి.ఎస్.డి.పి. వృద్ధి రేటు, స్థిర ధరలల్లో, దేశ సగటు కన్నా తక్కువగా ఉండేది. పై రెండు సంవత్సరాలలో దేశ సగటు వృద్ధి రేటు 5.9 శాతం ఉండగా తెలంగాణ ప్రాంత సగటు వృద్ధి రేటు కేవలం 4.2 శాతం నమోదు అయింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాత రాష్ట్రస్థూల ఉత్పత్తి (జి.ఎస్.డి.పి.) లో గణనీయంగా ప్రగతిని సాధించాము.

4. సమైక్య రాష్ట్రంలో 2013-14 సంవత్సరంలో 5.4 శాతం మాత్రమే ఉన్న తెలంగాణ ప్రాంత జి.డి.పి. వృద్ధి రేటు రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక మెరుగు పడింది. 2014-15 సంవత్సరంలో అది 6.8 శాతంగా నమోదు అయింది. రాష్ట్రజి.డి.పి. ఏటేటా పెరుగుతూ 2015-16లో 8.6 శాతంగా, 2016-17లో 10.1 శాతంగా నమోదు అయింది. ప్రస్తుత ఆర్థిక సంవత్సరం అనగా 2017-18 సంవత్సరానికి రాష్ట్ర జి.డి.పి. వృద్ధి రేటు 10.4 శాతంగా ఉండగలదని అంచనా. జి.డి.పి. జాతీయ వృద్ధి రేటు 6.6 శాతం తో పోలిస్తే మన రాష్ట్రవృద్ధి రేటు ఎంతో మెరుగ్గా ఉండడం ప్రశంసనీయం.

5. పెద్దనోట్ల రద్దు, జి.ఎస్.టి. అమలు వల్ల కలిగిన ప్రారంభ ప్రతికూల పరిణామాలను అధిగమించి జి.డి.పి. వృద్ధిలో జాతీయ ధోరణిని సైతం తోసిరాజని రెండంకెల వృద్ధి రేటు సాధించామని సగర్వంగా విన్నవిస్తున్నాను.

6. సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో తెలంగాణ ప్రాంతపు తయారీ రంగ పరిశ్రమ ఎప్పుడూ ఏటికి ఎదురీదినట్లే ఉండేది. తయారీ రంగంలో

వృద్ధి రేటు ఏటేటా పడిపోతూ ఉండేది. రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక, విద్యుత్ రంగంలో సంస్కరణలు, పారిశ్రామిక రంగంలో పెట్టుబడులకు అనుకూల విధానం ప్రవేశపెట్టాము. నూతన పారిశ్రామిక విధానం వల్ల, 2015-16 సంవత్సరంలో తయారీ రంగంలో 6.4 శాతం వృద్ధి నమోదయ్యింది. 2016-17 నాటికి అది మరింత మెగురుపడి 7.4 శాతంగాను, ముందస్తు అంచనాల ప్రకారం అది 2017-18 సంవత్సరంలో 7.6 శాతం గాను నమోదు కావడం గమనించాలి.

7. విద్యుత్ రంగంలో, నీటి పారుదలలో వచ్చిన అభివృద్ధి వల్ల రాష్ట్రంలో సాగు విస్తీర్ణం పెరిగింది. దిగుబడులు పెరిగాయి. వ్యవసాయ అభివృద్ధి ఆశాజనకంగా ఉన్నది. వ్యవసాయం దాని అనుబంధ రంగాల అభివృద్ధి 2017-18 లో 6.9 శాతానికి చేరుకున్నది. ప్రాజెక్టులు, చెరువుల ద్వారా సాగు నీరు లభించడం, కోతల్లేని 24 గంటల కరెంటు సరఫరా, భూగర్భ జలాల సద్వినియోగంతో 2018-19 లో కూడా వ్యవసాయ అభివృద్ధి గణనీయంగా ఉంటుందని అంచనా వేస్తున్నాం. దీనికి తోడు సకాలంలో వానలు కురవాలని మనం కోరుకుందాం.

8. మొత్తానికి జి.ఎస్.డి.పి. ప్రస్తుత ధరల ప్రకారం, గత ఏడాది 6,41,985 కోట్ల రూపాయలు ఉండగా, 2017-18 లో 7,32,657 కోట్ల రూపాయలు ఉంటుందని అంచనా. గత ఏడాదితో పోలిస్తే రికార్డు స్థాయిలో 14.1 శాతం అభివృద్ధి చెందింది.

9. రాష్ట్ర తలసరి ఆదాయం ఏటేటా మెరుగు పడుతున్నది. ప్రస్తుత ధరల్లో రాష్ట్రతలసరి ఆదాయం 2016-17 సంవత్సరంలో రూ. 1,54,734/-. ఇది 2017-18 సంవత్సరంలో రూ. 1,75,534 ఉంటుందని అంచనా. గత సంవత్సరంతో పోలిస్తే వృద్ధి రేటు 13.4 శాతంగా ఉన్నది. ఇది జాతీయ వృద్ధి రేటు అయిన 8.6 శాతంతో పోల్చితే ఎంతో ఎక్కువ.

10. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడక ముందు, తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత పరిస్థితి గమనిస్తే పురోగతి కళ్లకు కట్టినట్లు కనిపిస్తున్నది. విధానాల రూపకల్పనలో, ప్రజాహిత కార్యక్రమాల నిర్వహణలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం తీసుకొచ్చిన గుణాత్మకమైన మార్పు వల్లనే ఈ విజయం సాధ్యమయింది. మనకున్న వనరులను, మనకున్న అవసరాలను సరిగ్గా అంచనా వేసుకుని, దానికి అనుగుణంగా ప్రణాళికలు రచించుకుని ముందుకు సాగడం వల్లనే రాష్ట్రం ప్రగతిని సాధిస్తున్నది. ఇదే ఒరవడిలో రూపొందించిన 2018-19 బడ్జెట్ లోని ప్రధాన కేటాయింపులను మీ ముందు ఉంచుతున్నాను.

వ్యవసాయం:

11. రాష్ట్ర అభివృద్ధిలో వ్యవసాయ రంగ అభివృద్ధి కీలకం. సమైక్య రాష్ట్రంలో అనుసరించిన విధానాల వల్ల తెలంగాణలో వ్యవసాయం పూర్తిగా సంక్షోభంలోకి నెట్టివేయబడింది. తెలంగాణ వ్యవసాయానికి పునరుజ్జీవనం కల్పించడం ద్వారా గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థను పటిష్ట పరచాలని ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. రైతులకు తక్షణ తోడ్పాటు అందించడం కోసం ప్రభుత్వం మొదట పంట రుణాలను మాఫీ చేసింది. 35,29,944 మంది రైతులకు చెందిన 16,124 కోట్ల రూపాయల రుణాలను ప్రభుత్వమే బ్యాంకులకు చెల్లించింది.

పంట పెట్టుబడి మద్దతు పథకం:

12. సాగునీరు, పెట్టుబడి. గిట్టుబాటు ధరలను ప్రభుత్వం సమకూర్చినపుడే రైతుల కష్టాలు తీరుతాయి. ఒకవైపు ప్రాజెక్టులను శరవేగంగా నిర్మిస్తూ, మరోవైపు చెరువులను పునరుద్ధరించడం ద్వారా సాగునీటి సమస్యను పరిష్కరిస్తున్నాం. పెట్టుబడి సమస్యను పరిష్కరించేందుకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం వినూత్నమైన, ఆదర్శవంతమైన నిర్ణయం తీసుకున్నది. రైతుకు పంట సమయంలో పెట్టుబడి అనేది చాలా కీలకం. వ్యవసాయ పెట్టుబడి కోసం రైతులు అప్పులపాలు అవుతున్నారు. పెట్టుబడి కోసం చేసిన అప్పు, దాని మీద పడే మిత్తి పులిమీద పుట్రలా ఒకదానికొకటి తోడై రైతును పూర్తిగా కృంగదీస్తున్నాయి. ఈ క్షోభ నుంచి రైతును కాపాడడం కోసం పంటకు అవసరమైన పెట్టుబడిని ప్రభుత్వమే సమకూర్చాలని నిర్ణయించింది. రైతుల పక్షాన నిలిచి ఇంత గొప్ప నిర్ణయాన్ని స్వతంత్ర్య భారతదేశ చరిత్రలో ఎన్నడూ ఏ ప్రభుత్వమూ తీసుకోలేదు. ఈ విషయంలో గౌరవ ముఖ్యమంత్రి కే.సి.ఆర్. గారి నాయకత్వంలో తెలంగాణ దేశానికే మార్గదర్శకంగా నిలిచింది.

13. 2018-19 ఏడాది నుంచి ఎకరానికి 4,000 రూపాయల చొప్పున రెండు పంటల కోసం రెండు విడతల్లో ప్రతి రైతుకు మొత్తం 8,000 రూపాయలు ప్రభుత్వం అందిస్తుంది. పునాస పంట పెట్టుబడిని ఏప్రిల్ నుండి, యాసంగి పంట పెట్టుబడిని నవంబర్ నుండి రాష్ట్రవ్యాప్తంగా రైతులకు పంపిణీ చేస్తున్నది. ఈ పథకం కోసం బడ్జెట్‌లో రూ. 12,000 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

సమగ్ర భూ సర్వే:

14. రైతుకు పెట్టుబడి సహాయం అందించాలి అని అంటే, భూ రికార్డులు సమగ్రంగా ఉండడం అనివార్యం. భూ రికార్డులను సమగ్రంగా సర్వే చేయించే మహత్తరమైన పనిని మా ప్రభుత్వం చేపట్టింది. రాష్ట్రంలో 10,823 గ్రామాల్లోని భూ రికార్డులను రెవిన్యూ శాఖకు చెందిన 1,507 బృందాలు ఖాతా వారిగా, అనగా 72,13,111 ఖాతాలు పరిశీలించి కావలసిన మార్పులు చేశారు. రాత్రింబవళ్ళు కష్టపడి 100 రోజుల్లోనే భూ రికార్డుల ప్రక్షాళన చేశారు. 96 శాతం భూరికార్డులు వివాదరహితమని ధృవీకరించాము. రాష్ట్రంలోని భూమి రికార్డుల వివరాలు అన్ని పొందుపరిచిన "ధరణి" వెబ్‌సైట్‌ను త్వరలో ఆవిష్కరించనున్నాము.

సులభతర భూ రిజిస్ట్రేషన్లు:

15. రాష్ట్రంలోని వ్యవసాయ, వ్యవసాయేతర భూముల రిజిస్ట్రేషను సులభతరం చేయడానికి ప్రభుత్వం నిర్ణయం తీసుకుంది. సేల్ డీడ్‌ను ప్రామాణీకరిస్తున్నాము. రిజిస్ట్రేషను ఆఫీసు లేని మండలాల్లో భూములు రిజిస్ట్రేషను చేసే బాధ్యతను మండల రెవిన్యూ అధికారులకు అప్పగించనున్నాము. దీనితో భూముల రిజిస్ట్రేషన్లు, రెవిన్యూ రికార్డులలో మార్పులు ఏకకాలంలో జరుగుతాయి.

రైతు సమన్వయ సమితి:

16. అసంఘటిత రంగంలోని వర్గాలు హక్కులు సాధించుకోలేక పోతున్నాయి. వారిని పట్టించుకున్నవారే లేరు. సరిగ్గా తెలంగాణ రైతాంగానిది అదే పరిస్థితి. తమ హక్కులు, ప్రయోజనాల సాధనలో తెలంగాణ రైతాంగం ఎంతో వెనుకబడి ఉన్నది. సంఘటిత శక్తిలోని బలాన్ని గ్రహించక పోవడం వల్లనే రైతాంగానికి ఇన్ని సమస్యలు. ఆ బలానికి ఉన్న ప్రభావం ఒక్కసారి రైతుల అనుభవంలోకి రావాలి. రైతుల మధ్య ఐక్యతను, సమన్వయాన్ని సాధించాలన్న ముఖ్యమంత్రి గారి ఆలోచనకు ప్రతిరూపమే "రైతు సమన్వయ సమితి" ఆవిర్భావం.

17. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 1,61,000 రైతులు సభ్యులుగా రైతు సమన్వయ సమితి ఏర్పాటైంది. గ్రామ స్థాయిలో 15 మందితో, మండలస్థాయిలో 24 మందితో, జిల్లా స్థాయిలో 24 మందితో, రాష్ట్ర స్థాయిలో 42 మందితో రైతు సమితుల ఏర్పాటు జరిగింది. రాష్ట్రస్థాయి రైతు సమితులలో రైతు ప్రతినిధులతో పాటు, వ్యవసాయాధికారులు, వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్తలు, వ్యవసాయ రంగ నిపుణులు సభ్యత్వం కలిగి ఉంటారు.

18. ప్రభుత్వానికి, రైతులకు మధ్య అనుసంధానంగా రైతు సమన్వయ సమితి పనిచేస్తుంది. రైతుల మధ్య పరస్పర సహకార భావం ఏర్పరచడం, వ్యవసాయ రంగ సమస్యల పరిష్కారానికి కావాల్సిన చైతన్యాన్ని కలిగించడం, పండిన పంటకు మద్దతు ధర సాధించడమే రైతు సమన్వయ సమితి యొక్క ప్రధాన కర్తవ్యాలు. ఇందు కోసం రైతులకు, కొనుగోలుదారులకు మధ్య మధ్యవర్తిత్వం చేస్తుంది. ఒకవేళ మార్కెట్లో మంచి ధర రానట్టయితే స్వయంగా రంగంలోకి దిగి నేరుగా పంటను రైతు సమన్వయ సమితి కొనుగోలు చేస్తుంది. పంట కొనుగోలులో ప్రభుత్వం పూచిదారుగా ఉంటుంది మరియు తగిన నిధులు సమకూరుస్తుంది.

రైతు వేదికలు:

19. రైతులు పరస్పరం చర్చించుకోవడానికి వారికి ఒక వేదిక అవసరం. ప్రతీ ఐదువేల ఎకరాలు ఒక క్లస్టర్‌గా విభజించి, ప్రతీ క్లస్టర్‌కు ఒక వ్యవసాయ విస్తరణాధికారిని ప్రభుత్వం ఇదివరకే నియమించింది. అదే విధంగా ప్రతి క్లస్టర్‌కు ఒక రైతు వేదికను ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేస్తుంది.

రైతు బీమా పథకం:

20. రాష్ట్ర వ్యవసాయరంగంలో ఎక్కువ మంది చిన్న సన్నకారు రైతులే. ఈ రైతుల బాధలు వర్ణనాతీతము. ఒక్క సంవత్సరం పంట రాకపోతేనే ఆ రైతు కుటుంబం ఎన్నో కష్టాలను ఎదుర్కొంటోంది. అటువంటిది, ఆ కుటుంబ పెద్ద అయిన రైతు మరణిస్తే ఒక్కసారిగా ఆ కుటుంబ పరిస్థితి తలకిందులు అవుతున్నది. భార్యా పిల్లల భవిష్యత్తు అగమ్యగోచరం అవుతున్నది. కనీస భరోసా లేకుండా పోతున్నది. అనుకోని పరిస్థితుల్లో అటువంటి కష్టం వస్తే, ఆ రైతు కుటుంబం అకస్మాత్తుగా రోడ్డున పడకూడదని ముఖ్యమంత్రి గారి సంకల్పం. ఆ కుటుంబానికి బాసటగా నిలవాలన్న ముఖ్యమంత్రి గారి ఆశయం నుండి రూపుదిద్దుకున్న పథకమే "రైతు బీమా పథకం". రాష్ట్రంలోని రైతులందరికి ఈ పథకం కింద రూ. 5 లక్షల బీమా సదుపాయాన్ని కల్పించనున్నాము. రైతు బీమా పథకం కోసం ఈ బడ్జెట్లో 500 కోట్లను ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

వ్యవసాయంలో యాంత్రీకరణకు ప్రోత్సాహం:

21. వ్యవసాయంలో యాంత్రీకరణ వల్ల శ్రమతో పాటు ఖర్చు తగ్గుతుంది. సమయం ఆదా అవుతుంది. తద్వారా పెట్టుబడి కూడా తగ్గుతుంది. వ్యవసాయంలో యంత్రాల వినియోగం విరివిగా జరిగేలా ప్రభుత్వం ప్రోత్సాహకాలను అందిస్తుంది. సబ్సిడీపై వివిధ యంత్రాలను, యంత్ర పరికరాలను రైతులకు అందిస్తున్నది. 50% నుండి 95% సబ్సిడీపై తెలంగాణలో రైతులకు ఇప్పటి వరకు 13,934 ట్రాక్టర్లు, 31,274 ట్రాక్టర్ కు బిగించే సేద్య పరికరాలు, 4,71,000 తార్పాలిన్లు, 26,179 స్ప్రేయర్లు పంపిణీ చేశాం. వీటితో పాటు నాట్లు వేసే మిషన్లు కూడా సబ్సిడీ ధరల్లో అందించాలని సంకల్పించాము. వ్యవసాయంలో యాంత్రీకరణను ప్రోత్సహించడం కోసం ఈ బడ్జెట్‌లో 522 కోట్ల రూపాయలను ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

బిందు తుంపర సేద్యం:

22. మన తెలంగాణకు బిందు, తుంపర సేద్యం ఎంతో ప్రయోజనకరమైనది. దీని ద్వారా తక్కువ నీటితో ఎక్కువ విస్తీర్ణం సాగవుతుంది. రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతం దాదాపు 14 లక్షల ఎకరాల్లో బిందు, తుంపర సేద్యం జరుగుతున్నది. మరో 29 లక్షల ఎకరాలను మైక్రో ఇరిగేషన్ కిందకి తేవాలని ప్రభుత్వం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నది. మైక్రో ఇరిగేషన్ పరికరాల కొనుగోలు కోసం ఎస్సీ, ఎస్టీలకు వంద శాతం, చిన్న, సన్నకారు రైతులకు, బీసిలకు 90 శాతం, ఇతరులకు 80 శాతం సబ్సిడీలు అందిస్తున్నది. గతంలో ఒక రైతుకు గరిష్టంగా రెండున్నర ఎకరాలకు లక్ష రూపాయలు మించకుండా సబ్సిడీ ఇచ్చేవారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రస్తుతం ఒక్కో రైతుకు పన్నెండున్నర ఎకరాలకు వరకు, 6.25 లక్షల రూపాయల వరకు సబ్సిడీ అందిస్తున్నది. మైక్రో ఇరిగేషన్‌ను

ప్రోత్సహించుకోవడానికి ఈ బడ్జెట్ లో 127 కోట్ల రూపాయలను ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

పాలీహౌజ్, గ్రీన్ హౌజ్:

23. రాష్ట్రంలో చిన్న, సన్నకారు రైతులు కూడా పాలీ హౌజ్, గ్రీన్ హౌజ్ ఏర్పాటు చేసుకునేందుకు ప్రభుత్వం 75 శాతం సబ్సిడీ ఇస్తున్నది. ప్రభుత్వ చర్యల వల్ల తెలంగాణలో గ్రీన్ హౌజ్, పాలీ హౌజ్ కల్టివేషన్ పెరిగింది. సమైక్య రాష్ట్రంలో కేవలం 129 ఎకరాలకు మాత్రమే పాలీ హౌజ్ కల్టివేషన్ పరిమితమైంది. ఒక్కో రైతు అర ఎకరా మాత్రమే పాలీ హౌజ్ వేసుకోవాలనే నిబంధన ఉండేది. సబ్సిడీ కేవలం 50 శాతం మాత్రమే ఇచ్చేవారు. ప్రస్తుతం మా ప్రభుత్వం 75 శాతం సబ్సిడీని పాలీహౌజ్ ఏర్పాటుకు అందిస్తున్నది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఏర్పడిన 45 నెలల కాలంలో ప్రభుత్వం అందించిన ప్రోత్సాహకాలతో 1150 ఎకరాలకు పాలీహౌజ్ సాగు విస్తీర్ణం పెరిగింది. ప్రస్తుత బడ్జెట్లో పాలీహౌజ్, గ్రీన్ హౌజ్ వ్యవసాయం కోసం 120 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

మార్కెటింగ్ సదుపాయాల అభివృద్ధి:

24. తెలంగాణ ఆవిర్భావం తర్వాత మార్కెటింగ్‌శాఖను బలోపేతం చేసేందుకు ప్రభుత్వం అనేక చర్యలు చేపట్టింది. డిమాండుకు తగిన విధంగా కొనుగోలు కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేస్తున్నది. కూరగాయలు, పండ్లకోసం ప్రత్యేక మార్కెట్లను నిర్మిస్తున్నది. వినియోగదారుల సౌకర్యం కోసం సమీకృత మార్కెట్లను నిర్మిస్తున్నది. ఆధునిక హంగులతో రైతు బజార్ల నిర్మాణాన్ని చేపట్టింది. అదేవిధంగా రహదారుల పక్కన కూరగాయలు అమ్ముకునే వారికోసం సకల సదుపాయాలు ఉండే రోడ్ సైడ్ వెజిటేబుల్ మార్కెట్లను నిర్మిస్తున్నది.

గోదాముల నిర్మాణం:

25. రాష్ట్రంలో గోదాముల సామర్థ్యాన్ని ప్రభుత్వం గణనీయంగా పెంచింది. తెలంగాణ ఏర్పడే నాటికి కేవలం 4 లక్షల టన్నుల నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన గోదాములు మాత్రమే ఉండేవి. ఈ మూడున్నరేళ్లలో ప్రభుత్వం కొత్తగా 356 గోదాములు నిర్మించింది. దీంతో నిల్వ సామర్థ్యం 22.47 లక్షల టన్నులకు పెరిగింది. ప్రతీ మండలానికి ఒక గోదాము ఉండాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయం తీసుకుంది.

కోల్డ్ స్టోరేజి లింకేజి:

26. వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు చెడిపోకుండా ఎక్కువ కాలం నిల్వ చేసుకోవడానికి వీలుగా రాష్ట్రవ్యాప్తంగా కోల్డ్ స్టోరేజ్ లింకేజి ఉండాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయం తీసుకుంది. మార్కెటింగ్ శాఖ చేపడుతున్న విస్తరణ అభివృద్ధి కార్యక్రమాల కోసం ఈ వార్షిక బడ్జెట్లో 132 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

వ్యవసాయ మరియు మార్కెట్ రంగాలకు ఈ బడ్జెట్లో రూ.15,780 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

పౌర సరఫరా శాఖ:

27. రాష్ట్రప్రభుత్వం గత ఖరీఫ్‌లో, మునుపెన్నడూ లేనంత రికార్డు స్థాయిలో, 5217 ధాన్యం కొనుగోలు కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేసి, 11 లక్షల మంది రైతుల నుండి 53.67 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల ధాన్యాన్ని, రూ. 8,100 కోట్లు ఖర్చు చేసి కొనుగోలు చేసింది.

28. రాష్ట్రంలోని, అన్ని 17,027 చౌకధరల దుకాణాలలో ఈ-పాస్ మెషిన్లు ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. దీని ద్వారా నిజమైన లబ్ధిదారులకు సబ్సిడీ అందించే అవకాశం కలిగింది. పౌర సరఫరాల రంగానికి ఈ బడ్జెట్లో రూ. 2,946 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

సాగునీటి ప్రాజెక్టులు:

29. తెలంగాణలో కోటి ఎకరాలకు నీరు అందించడం లక్ష్యంగా ప్రభుత్వం సాగునీటి ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం చేపట్టింది. గోదావరి, కృష్ణ నదులపై 23 మేజర్, 13 మీడియం ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టుల నిర్మాణాన్ని ప్రభుత్వం చేపట్టింది. దశాబ్దాల తరబడి పెండింగులో ఉన్న పాలమూరు ప్రాజెక్టులను శరవేగంగా పూర్తి చేస్తున్నాము. ఇప్పటికే పాతపాలమూరు జిల్లాలో ఆరున్నర లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు అందించాం. ఈ ఏడాది వర్షాకాలం పంట నాటికి 8 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు అందిస్తాం. వలసల జిల్లాగా పేరు పడిన పాలమూరు జిల్లాకు, ఫ్లోరైడ్ బాధిత పాత నల్గొండ జిల్లాకు, తీవ్ర దుర్భిక్షం ఎదుర్కొంటున్న పాత రంగారెడ్డి జిల్లాలోని బీడు భూములకు సాగునీరు అందించేందుకు శాశ్వత పరిష్కారంగా పాలమూరు- రంగారెడ్డి ఎత్తిపోతల పథకాన్ని శరవేగంగా నిర్మిస్తున్నాం. ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం కోసం ప్రభుత్వం పట్టుదలతో చేస్తున్న కృషిపై ప్రజల్లో విశ్వాసం పెరిగింది. పొట్ట చేత పట్టుకొని వలసపోయిన కూలీలెందరో, తిరిగి తమ సొంత ఊళ్ళకు వస్తున్నారు.

30. రికార్డు సమయంలో భక్త రామదాసు ఎత్తిపోతల పథకాన్ని పూర్తి చేశాము. కరువు పీడిత ప్రాంతమైన పాలేరు నియోజకవర్గం దీనితో సస్యశ్యామలమైంది. ఖమ్మం జిల్లాను సస్యశ్యామలం చేసేందుకు గోదావరి నదిపై తలపెట్టిన సీతారామ ఎత్తిపోతల పథకం నిర్మాణం పురోగతిలో ఉంది. ఉమ్మడి ఆదిలాబాద్, నిజామాబాద్, కరీంనగర్, మెదక్, వరంగల్‌తో పాటు నల్లగొండ జిల్లాకు వరప్రదాయినిగా భావిస్తున్న కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు ద్వారా కొద్ది నెలల వ్యవధిలోనే వాటర్ పంపింగ్ సాక్షికంగా ప్రారంభించబోతున్నాం. మరో రెండేళ్లలో రిజర్వాయర్లు, కాలువలు సహా కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు నిర్మాణాన్ని పూర్తిచేస్తాము. ఈ ప్రాజెక్టు కింద దాదాపు 36.75 లక్షల ఎకరాలకు నీరు అందించడానికి యుద్ధప్రాతిపదికన పనులు జరుగుతున్నాయి. రాష్ట్రప్రభుత్వ నిరంతర కృషి వల్ల కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టుకు సంబంధించిన అన్ని అనుమతులను సకాలంలో తెచ్చుకోగలిగాము.

31. మిషన్ కాకతీయ ద్వారా చెరువుల పునరుద్ధరణ కొనసాగుతున్నది. మొదటి మూడు దశల్లో అధిక శాతం నీటి నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన ప్రధానమైన చెరువుల పునరుద్ధరణ పూర్తయింది. మిగతా చిన్న చెరువులు, కుంటల పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయి.

32. ఈ ఏడాది నీటిపారుదల రంగానికి 25,000 కోట్ల రూపాయలను ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ పరిపుష్టం:

33. నగరీకరణను మాత్రమే అభివృద్ధి అనుకుంటాము. అది తప్పు. అభివృద్ధి ఎప్పుడైనా పునాదుల నుంచి ప్రారంభం కావాలి. గ్రామీణ సమాజంలో వికాసం కలిగినప్పుడే అభివృద్ధి సమగ్రతను సంతరించుకుంటుంది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థకు పునరుత్తేజం కల్పించే ప్రణాళికను అమలు చేస్తున్నది. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ప్రజలకు తగిన జీవిక ఏర్పడడానికి అవసరమైన కార్యాచరణను ప్రారంభించింది. వ్యవసాయాభివృద్ధికి అవసరమైన చర్యలు చేపడుతూనే, వ్యవసాయ అనుబంధ రంగాలకు కావాల్సిన ఆర్థిక మద్దతును ప్రభుత్వం అందిస్తున్నది. గ్రామీణ వృత్తుల మీద ఆధారపడిన వర్గాల కోసం ప్రత్యేక పథకాలను రూపొందించింది.

34. గ్రామాల సమగ్ర అభివృద్ధి కోసం పంచాయితీ వ్యవస్థను బలోపేతం చేసేందుకు ఈ అసెంబ్లీ సమావేశాల కాలంలోనే "కొత్త పంచాయితీ రాజ్ బిల్లు" ప్రవేశపెడుతున్నాము.

35. స్థానిక సంస్థల బలోపేతం కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అందించవలసిన నిధులపై అధ్యయనం చేసేందుకు కొత్తగా "తెలంగాణ రాష్ట్రమొదటి ఫైనాన్స్ కమీషన్" ను నియమించాము.

36. అంతేకాకుండా గ్రామీణ స్థానిక సంస్థల పరిపుష్టానికి రూ.1,500 కోట్లు, పట్టణ స్థానిక సంస్థల పటిష్టత కోసం రూ. 1,000 కోట్లు 2018-19 బడ్జెట్‌లో ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

స్థానిక సంస్థల పటిష్టత కోసం మా ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉంది అనడానికి ఇదే ప్రబల నిదర్శనం.

గొర్రెల పెంపకం:

37. గొల్ల, కురుమ సంప్రదాయ వృత్తి గొర్రెల పెంపకం. సరైన దృష్టితో ఆలోచిస్తే, గొర్రెల మందలు నిరంతరం పెరిగే పెద్ద సంపద. గత ప్రభుత్వాల ఉదాసీన వైఖరి వల్ల ఎంతో నైపుణ్యం కలిగిన గొల్ల, కురుమలకు ఎటువంటి ప్రోత్సాహం లభించలేదు. ప్రస్తుతం గొర్రెల పెంపకాన్ని ఒక పరిశ్రమగా అభివృద్ధి చేసి, రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా లక్షలాదిగా ఉన్న గొల్ల, కురుమల జీవితాల్లో మార్పు తెచ్చేందుకు ప్రభుత్వం పెద్ద ఎత్తున గొర్రెల పంపిణీ చేపట్టింది. మొదటి దశలో 4 లక్షల కుటుంబాలకు 84 లక్షల గొర్రెల పంపిణీ చేయాలని నిర్ణయించాం. ఈ ఏడాది ఇప్పటి వరకు 2 లక్షల 35 వేల కుటుంబాలకు, 50 లక్షల గొర్రెలను 75 శాతం సబ్సిడీపై పంపిణీ చేశాం. ఆ గొర్రెలు మరో 17 లక్షల గొర్రె పిల్లలను పెట్టడంతో తెలంగాణలో అదనంగా 67 లక్షల గొర్రెలు వచ్చి చేరినట్లయ్యింది. గొర్రెల పంపిణీ మొదటి దశలో 5 వేల కోట్ల రూపాయల అంచనా వ్యయంతో ప్రారంభించిన పథకానికి బడ్జెట్ కేటాయింపులే కాకుండా, బడ్జేటేతర పద్ధతిలో ఆర్థిక సంస్థల నుంచి రుణాల రూపంలో నిధులు సమకూర్చడం జరుగుతున్నది.

38. ఈ పథకం ద్వారా గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ పరిపుష్టం అవుతున్నది. అదే సమయంలో రాష్ట్ర ప్రగతికి ఎంతగానో దోహద పడుతున్నది. రాష్ట్ర అవసరాలకు తగినంత మాంసాహారం రాష్ట్రంలోనే ఉత్పత్తి అవబోతుంది. మాంసోత్పత్తిలో రాష్ట్రాన్ని దేశంలోనే ప్రథమ స్థానంలో నిలిపేందుకు ప్రభుత్వం కృషి చేస్తున్నది. మాంసాన్ని ప్రాసెసింగ్ చేసి, దేశ విదేశాలకు ఎగుమతి చేసేందుకు పట్టణ ప్రాంతాల్లో మీట్ ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు ప్రారంభించడానికి ప్రభుత్వం తగు ప్రోత్సాహం చేస్తుంది.

చేపల పెంపకం:

39. గంగపుత్ర, ముదిరాజ్, బోయ, బంటు కులస్తులు చేపలు పట్టడమే వృత్తిగా జీవిస్తున్నారు. తెలంగాణలో వీరి సంఖ్య అధికం. చేపల పెంపకానికి కావాల్సిన జల వనరులు రాష్ట్రంలో పుష్కలంగా ఉన్నాయి. ఇప్పటికే ఉన్న రిజర్వాయర్లు, చెరువులకు తోడుగా, ప్రభుత్వం కొత్తగా ఎన్నో ప్రాజెక్టులు నిర్మిస్తున్నది. మిషన్ కాకతీయ ద్వారా వేలాది చెరువుల పునరుద్ధరణ జరుగుతున్నది. దీంతో వందలాది టి.ఎం.సి.ల నీటి నిల్వ సామర్థ్యం కలిగిన జల వనరులు అందుబాటులోకి వస్తున్నాయి. వీటన్నింటిలో చేపల పెంపకాన్ని చేపడితే రాష్ట్రానికి ఎనలేని మత్స్య సంపద చేకూరుతుంది. రాష్ట్రంలోని మత్స్యకారులందరికి ఉపాధి ఏర్పడుతుంది. ఈ దిశగా ప్రభుత్వం పథకాన్ని రూపొందించి, అమలు చేస్తున్నది. ప్రతి సంవత్సరం 3,20,000 టన్నుల చేపలను ఉత్పత్తి చేయాలనే లక్ష్యంతో ప్రభుత్వం కార్యాచరణను రూపొందించింది. దీనికోసం ఉచితంగా చేపపిల్లలను పంపిణీ చేస్తున్నది. చేపలు పట్టుకునే హక్కులను పూర్తిగా మత్స్యకారులకే కల్పించింది. పట్టిన చేపలు అమ్ముకోవడానికి వీలుగా జిల్లాకు ఒకటి చొప్పున 31 హోల్‌సేల్ చేపల మార్కెట్‌లు మరియు 200 రిటైల్ మార్కెట్‌లు నిర్మిస్తాము. ఈ పథకానికి బడ్జెట్ కేటాయింపులే కాక బడ్జెటేతర పద్ధతిలో ఆర్థిక సంస్థల నుంచి రుణాలు పొందడం ద్వారా నిధులు సమకూర్చడం జరుగుతున్నది.

పౌల్ట్రీకి పోత్సాహం:

40. హైదరాబాద్ నగర కేంద్రంగా పౌల్ట్రీ పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందింది. నేడు మన రాష్ట్రం ఎగ్ బాస్కెట్ ఆఫ్ ఇండియాగా పేరు పొందింది. కోళ్ల దాణా ఉత్పత్తిలో, కోడి పిల్లల ఉత్పత్తిలో తెలంగాణ రాష్ట్రం దేశంలోనే మొదటి స్థానంలో ఉంది. కోడి మాంసం ఉత్పత్తిలో

దేశంలో రెండవ స్థానం పొందింది. పౌల్ట్రీ పరిశ్రమ మీద ఆధారపడి ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా లక్షలాది మంది ఉపాధి పొందుతున్నారు. పౌల్ట్రీ అభివృద్ధి వల్ల గుడ్లు, మాంసం వంటి బలమైన ఆహారం సమృద్ధిగా లభిస్తున్నది. కోళ్ల పరిశ్రమకు ప్రభుత్వం సబ్సిడీపై కరెంటును అందిస్తున్నది. ఈ పరిశ్రమను మరింత ఉన్నత స్థితికి చేర్చడానికి ప్రభుత్వం మరిన్ని చర్యలు చేపడుతుంది. కోళ్ళ పరిశ్రమ అభివృద్ధి కోసం ఈ బడ్జెట్‌లో 109 కోట్ల రూపాయలను ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

సంక్షేమ రంగం:

41. పేద ప్రజలకు కనీసమైన భరోసా అందించాలని ప్రభుత్వం సంక్షేమ రంగం మీద ఎక్కువ నిధులు ఖర్చు చేస్తున్నది. దేశంలో ఎక్కడా లేనన్ని సంక్షేమ పథకాలు తెలంగాణలో అమలవుతున్నాయి. ప్రతి ఇంటికి సంక్షేమం, ప్రతి ముఖంలో సంతోషం అనే నినాదంతో ప్రభుత్వం తలపెట్టిన సంక్షేమ పథకాలు కనీస జీవన భద్రత కల్పిస్తునాయి. గౌరవ ముఖ్యమంత్రి గారి పరిపాలన సంక్షేమానికి స్వర్ణయుగంగా చెప్పవచ్చు.

ఆసరా పెన్షన్లు:

42. అసహాయులైన వారికి ఆసరాగ నిలిచేందుకు ప్రభుత్వం ప్రతినెలా పెన్షన్లు ఇస్తున్నది. వృద్ధులకు, వితంతువులకు, కల్లుగీత కార్మికులకు, నేత కార్మికులకు, ఎయిడ్స్ వ్యాధి బారిన పడ్డవారికి, బీడీ కార్మికులకి, ఒంటరి మహిళలకి నెలకు 1000 రూపాయలు చొప్పున, వికలాంగులకు, పేద వృద్ధ కళాకారులకు నెలకు 1500 రూపాయల చొప్పున సహాయం అందిస్తున్న సంగతి తెలిసిందే. వీరేకాక, బోదకాలుతో బాధపడే వారి కష్టాలను ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా పరిగణించి, వీరికి కూడా జీవన భృతిని నెలకు 1000 రూపాయల చొప్పున అందించాలని నిర్ణయించింది.

43. గతంలో నెలకు రూ. 200 చొప్పున 31 లక్షల మందికి ఏడాదికి రూ. 853 కోట్లతో పెన్షన్లు ఇస్తే, మా ప్రభుత్వం 41,78,291 మందికి ఏడాదికి రూ. 5,300 కోట్లతో పెన్షన్లు ఇస్తున్నాము. పేదలు, అసహాయుల పట్ల మా ప్రభుత్వానికి ఉన్న శ్రద్ధకు ఇదొక నిదర్శనం.

కళ్యాణలక్ష్మి/షాదీ ముబారక్:

44. గౌరవ శాసనసభ్యులు మరియు ఇతర ప్రజా ప్రతినిధుల పర్యవేక్షణలో, కళ్యాణ లక్ష్మి పథకం అమలు సంతృప్తికరంగా సాగుతున్నది. పేద తల్లిదండ్రులు ఆడ పిల్లల పెండ్లిళ్ళు చేయలేక ఆర్థిక ఇబ్బందులతో సతమతమయ్యే కష్టాన్ని ఈ పథకం నివారించింది.

45. బాల్య వివాహాలను నిరోధించడానికి ఈ పథకం ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుందని బాలల హక్కుల ఉద్యమ కారుడు, నోబెల్ శాంతి బహుమతి గ్రహీత కైలాష్ సత్యార్థి ఇటీవలనే కరీంనగర్‌లో అభినందించారు. మొదట ఎస్సీలు, ఎస్టీలు, మైనార్టీలకు వర్తింపచేసిన ఈ పథకాన్ని క్రమేణా బీసీలు, అగ్రవర్ణాలలో పేదలకు కూడా అందచేస్తున్నాము. ఇప్పటి దాకా కళ్యాణలక్ష్మి పథకం క్రింద 2,12,126 మంది, షాదీ ముబారక్ క్రింద 78,003 మంది ప్రయోజనం పొందారు. ఈ పథకానికి ఇప్పటి వరకు రూ. 1625 కోట్లు ఖర్చు చేశాము.

46. కళ్యాణలక్ష్మి/షాదీముబారక్‌పథకానికి 2018-19 బడ్జెట్‌లో రూ. 1,450 కోట్లు కేటాయించడం జరిగింది.

మహిళా శిశు సంక్షేమం:

47. సమాజంలో సగ భాగమైన మహిళలలో తమకు సమన్యాయం లభించటం లేదనే ఆవేదన ఉంది. చట్టసభల్లో 33% రిజర్వేషన్ కావాలని మహిళలు ఎంతోకాలంగా డిమాండ్ చేస్తున్నారు. సహేతుకమైన వారి డిమాండ్‌ను సమర్థిస్తూ మనం అసెంబ్లీలో తీర్మానం చేయడం జరిగింది. ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర పరిధిలో ఉన్న అన్ని సంస్థలలో మహిళలకు 33% రిజర్వేషన్లు కల్పిస్తున్నాము. తెలంగాణ ఏర్పడిన తరువాత వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీల ఛైర్మెన్‌లలో మహిళలకు ప్రాతినిధ్యం ఉండాలనే సదుద్దేశంతో వీరికి తొలిసారి, రిజర్వేషన్లను ప్రవేశ పెట్టాము. పోలీసు శాఖలో కూడా 33 శాతం రిజర్వేషన్లు ప్రవేశ పెట్టిన ఘనత ఈ ప్రభుత్వానికే దక్కుతుంది. మహిళా శిశు సంక్షేమం కోసం ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన కార్యక్రమాలు క్షేత్రస్థాయిలో పక్కాగా అమలయ్యేందుకు 16 మంది మహిళా ఆర్గనైజర్లను సముచిత గౌరవ వేతనంతో నియమించాం.

ఆరోగ్య లక్ష్మి - పోషకాహారం:

48. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 35,700 అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలు ఉన్నాయి. వీటిలో గర్భిణీ స్త్రీలకు, బాలింతలకు మరియు ఆరు సంవత్సరాల లోపు పిల్లలకు పోషక ఆహారాన్ని అందించడం జరుగుతుంది. తల్లి బిడ్డలు ఆరోగ్యం కోసం, శిశువుల సంపూర్ణ వికాసం కోసం చక్కటి సంపూర్ణమైన ఆహారం అందించాలి అనే ఉద్దేశ్యంతో, ఆరోగ్య లక్ష్మి అనే పథకాన్ని అమలు చేస్తున్నాము.

49. తెలంగాణ ఏర్పాటుకు పూర్వం కేవలం 3 నుంచి 6 సంవత్సరాల పిల్లలకు మినీ-వేడి భోజనం పెట్టేవారు. అంతేగాక గర్భిణీ మరియు బాలింతలకు 81 ICDS ప్రాజెక్టులలో మధ్యాహ్నం వేడి భోజనం లభించేది. మా ప్రభుత్వం పేదలందరికి కడుపునిండా భోజనం పెట్టాలని, రాష్ట్రంలో ఉన్న అన్ని అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలలో, గర్భిణీ స్త్రీలకు, బాలింతలకు, పిల్లలకు ప్రతిరోజు, సమృద్ధిగా పోషక విలువలు ఉండే సంపూర్ణ భోజనాన్ని అందిస్తున్నది.

50. చిన్న పిల్లలకు గుడ్లతో పాటు గోధుమలు, పాలపొడి, శనగపప్పు, చక్కెర, నూనెలతో కూడిన రెండున్నర కిలోల ప్యాకెట్‌ను ప్రతి నెల మొదటి తేదీన అందజేస్తున్నది. ఈ పథకం ద్వారా 9,46,115 మంది ఏడు నెలలు నుండి మూడు సంవత్సరాల లోపు పిల్లలు, 5,03,360 మంది మూడు నుండి ఆరు సంవత్సరాల పిల్లలు మరియు 3,66,860 గర్భిణీ స్త్రీలు మరియు బాలింతలు లబ్ధి పొందుతున్నారు.

51. ఆరోగ్యలక్ష్మి పథకంలో కేంద్ర సాయం ప్రతి మహిళకి 3 రూపాయల 50 పైసలు ఉంటే, రాష్ట్రం దానికి 5 రెట్లు అంటే, 17 రూపాయల 50 పైసలు కలిపి ప్రతి మహిళపై 21 రూపాయలు ఖర్చు చేస్తున్నాము. ఈ పథకం క్రింద వచ్చే సంవత్సరంలో రూ. 298 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

52. అంగన్‌వాడీ కార్యకర్తలు మరియు హెల్పర్ల భృతి రెండు విడతలుగా మన రాష్ట్రం వచ్చాక పెంచాము. సమాజంలో పేద మహిళలు మరియు పిల్లలకు సేవలు అందిస్తున్న 67,411 సిబ్బంది తద్వారా లబ్ధి పొందారు. అంగన్‌వాడి వర్కర్లు అయితే రూ. 4,200 నుంచి రూ. 10,500 కు, హెల్పర్లు అయితే రూ. 2,200 నుండి రూ. 6000 కు ప్రతి నెలా, వీరి గౌరవ వేతనం పెంచాము.

53. మహిళ శిశు సంక్షేమానికి ఈ బడ్జెట్‌లో మొత్తం రూ. 1,799 కోట్లు ప్రతిపాదించాం.

ఎస్సీ, ఎస్టీ ప్రత్యేక ప్రగతి నిధి:

54. ఎస్సీ, ఎస్టీల అభ్యున్నతి కోసం నిధులు ఖర్చు చేసే విషయంలో ప్రభుత్వం రెండు మంచి సంప్రదాయాలకు గత ఆర్థిక సంవత్సరం శ్రీకారం చుట్టింది. ఎస్సీ, ఎస్టీ వర్గాల జనాభా నిష్పత్తికి అనుగుణంగా ప్రత్యేక ప్రగతి నిధిని ఏర్పాటు చేసింది. ఈ నిధిలో ఒక ఏడాదికి కేటాయించిన నిధులు ఖర్చు కాకుంటే అవి మరుసటి ఏడాదికి బదలాయింపు జరిగేలా చట్టం చేసింది. ఎస్సీ, ఎస్టీల ప్రయోజనాల పరిరక్షణ కోసం ఇంత ఆదర్శవంతమైన చట్టం దేశంలో మరే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రవేశ పెట్టలేదు. ఈ ఘనత తెలంగాణ రాష్ట్రానికే దక్కింది. ఈ ఏడాది కూడా ఎస్సీ, ఎస్టీల కోసం ప్రత్యేక ప్రగతి నిధులను కేటాయిస్తున్నాం. 2018-19 బడ్జెట్‌లో షెడ్యూల్డ్ కులాల ప్రగతి నిధికి రూ. 16,453 కోట్లు ప్రతిపాదించడం జరిగింది. అదే విధంగా షెడ్యూల్డ్ తెగల ప్రగతి నిధికి రూ. 9,693 కోట్లు ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

షెడ్యూల్డు కులాల సంక్షేమం:

55. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 2011 జనాభాలెక్కల ప్రకారం, షెడ్యూల్డు కులాల జనాభా 50,08,300. ఆనాటి రాష్ట్ర జనాభాలో వీరి శాతం 15.45%. షెడ్యూల్డు కులాల వారి విద్య మరియు ఆర్థిక అభివృద్ధికై రాష్ట్రప్రభుత్వం పలు పథకాలు అమలు చేస్తున్నది.రాష్ట్రంలో 675 వసతి గృహాల ద్వారా 55,576 మంది పిల్లలు లబ్ధి పొందుతున్నారు. 9 మరియు 10వ తరగతి పిల్లల కోసం, ప్రత్యేక వసతి గృహాలు నిర్వహిస్తున్నారు. వీటిలో 17,373 మంది చదువుకుంటున్నారు. అర్హులైన షెడ్యూల్డు కులాల విద్యార్థులందరికి, చదువుకొన్నంత వరకు, పోస్ట్ మెట్రిక్ స్కాలర్‌షిప్‌లు ఇవ్వడం జరుగుతున్నది. దీనిద్వారా, సంవత్సరానికి రెండున్నర లక్షలు షెడ్యూల్డు కులాల విద్యార్థులకు లబ్ధి జరుగుతోంది. రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక ఇప్పటివరకు రూ. 1459 కోట్లు స్కాలర్‌షిప్‌లు ఇవ్వడం జరిగింది.

56. కళ్యాణలక్ష్మి పథకం క్రింద ఇప్పటిదాకా 71,770 షెడ్యూల్డ్ కులాల మహిళలకు, రూ. 436.86 కోట్లు లబ్ధి జరిగింది. తెలంగాణ రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ గురుకులాలలో 1,12,088 విద్యార్థులు చదువుతుంటే, అందులో ఎక్కువ భాగం 75,727 మంది బాలికలు ఉన్నారు. అతి పేద కుటుంబాల నుండి వచ్చిన ఈ పిల్లలు, విద్యా రంగంలోనే కాక, ఇతర రంగాలల్లో కూడా రాణిస్తున్న విషయం మీకు తెలుసు. దేశంలోని ప్రఖ్యాత విద్యా సంస్థలయిన ఐ.ఐ.టి., ఎన్.ఐ.టి., అజీం ప్రేమ్‌జీ విశ్వ విద్యాలయం, ఢిల్లీ విశ్వ విద్యాలయాలలో ఈ పిల్లలు చదువు కొనసాగిస్తున్నారు. ఈ సంస్థ లోని విద్యార్థులు పలు రాష్ట్ర మరియు దేశీయ అవార్డులు అందుకోవడం మనందరికి గర్వకారణం.

57. షెడ్యూల్డు కులాల శాఖకు రూ. 12,709 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

స్వయం ఉపాధికి ఆర్థిక మద్దతు పథకం:

58. ఎస్సీ యువత స్వయం ఉపాధి పొందేందుకు అమలు చేస్తున్న ఎకనామికల్ సపోర్టు స్కీమ్‌లో సబ్సిడీలను గణనీయంగా పెంచింది. గత ప్రభుత్వాల కాలంలో సబ్సిడీ గరిష్ట పరిమితి లక్ష రూపాయలుంటే, దాన్ని మా ప్రభుత్వం 5 లక్షలకు పెంచింది.

దళితులకు 3 ఎకరాల భూ పంపిణీ:

59. దళితులకు 3 ఎకరాల భూ పంపిణీ కార్యక్రమాన్ని నిరంతరంగా కొనసాగిస్తున్నాం. భూమి లభ్యతను బట్టి కొనుగోలు చేసి, దళితులకు పంపిణీ చేస్తున్నాం. తెలంగాణ ఏర్పడిన తర్వాత 45 నెలల సమయంలో 4,939 మంది దళితులకు 12,745 ఎకరాల భూమిని పంపిణీ చేశాం. ఈ పథకానికి బడ్జెట్లో రూ. 1,469 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

టి - ప్రైడ్:

60. ఎస్సీ, ఎస్టీ ఔత్సాహిక పారిశ్రామిక వేత్తలను ప్రోత్సహించడానికి ప్రభుత్వం తెలంగాణ స్టేట్ ప్రోగ్రామ్ ఫర్ రాపిడ్ ఇంక్యుబేషన్ ఆఫ్ దళిత్ ఎంటర్ ప్రెన్యూర్స్ (T-PRIDE) అనే కొత్త కార్యక్రమం అమలు చేస్తున్నది. కొత్తగా పరిశ్రమలు ఏర్పాటు చేసేందుకు ముందుకు వచ్చే వారికి, ఇప్పటికే ఏర్పాటైన పరిశ్రమలను విస్తరించాలనుకుంటున్న వారికి ప్రోత్సహకాలు అందిస్తున్నాం. ఎస్సీ, ఎస్టీలు స్థాపించే పరిశ్రమలకు ఒక్కో యూనిట్‌కు రూపాయిన్నర చొప్పున విద్యుత్ సబ్సిడీ అందిస్తున్నాం. చిన్న తరహా పరిశ్రమలు, ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు నెలకొల్పడానికి తీసుకునే రుణాలపై కేవలం పావలా వడ్డీ మాత్రమే చెల్లించే వెసులుబాటును కల్పిస్తున్నాం. ఇన్వెస్ట్‌మెంట్ సబ్సిడీ కార్యక్రమం ద్వారా పరిశ్రమల స్థాపనకు అయ్యే వ్యయంలో ఎస్సీ, ఎస్టీలకు 35 శాతం సబ్సిడీ ని ప్రభుత్వం అందిస్తున్నది. ఎస్సీ, ఎస్టీ మహిళా పారిశ్రామికవేత్తలకు 45 శాతం సబ్సిడీ ఇస్తున్నది. ఇంజనీరింగ్ పూర్తి

చేసిన ఎస్సీ, ఎస్టీలకు తగు శిక్షణ ఇచ్చి ప్రభుత్వ అభివృద్ధి కార్యక్రమాల కాంట్రాక్టు పనులు అప్పగించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది.

షెడ్యూల్డ్ తెగల సంక్షేమం:

61. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారంగా తెలంగాణ రాష్ట్రంలో షెడ్యూల్డ్ తెగల వారి జనాభా 32.87 లక్షలు ఉన్నది. రాష్ట్రంలో 32 షెడ్యూల్డ్ తెగలు ఉండగా, అందులో 4 తెగలు పి.వి.టి.జి లు గా పరిగణిస్తారు. మా ప్రభుత్వం షెడ్యూల్డ్ తెగల సంక్షేమానికి పలు అభివృద్ధి పథకాలను అమలు చేస్తున్నది.

62. షెడ్యూల్డ్ తెగల వారి పిల్లలకు చదువు చెప్పడం ప్రభుత్వ ప్రాధాన్యత. దీనికై, 319 ఆశ్రమ పాఠశాలలు, 149 వసతి గృహాలు, 1432 గిరిజన ప్రాథమిక పాఠశాలలు, 163 పోస్ట్‌మెట్రిక్ వసతి గృహాలు, 85 గురుకుల పాఠశాలలు, 29 మినీ గురుకులాలు, 33 గురుకుల జూనియర్ కాలేజీలు మరియు 22 గురుకుల డిగ్రీ కాలేజీలు పని చేస్తున్నాయి. ఈ సంస్థలలో 2,06,428 విద్యార్థులు నాణ్యమైన విద్యను అభ్యసిస్తున్నారు.

63. ఆర్థిక అభివృద్ధి పథకాల క్రింద, వచ్చే ఆర్థిక సంవత్సరంలో 20,000 మంది లబ్ధిదారులకు సహాయం చేయడం జరుగుతుంది. భూమి అభివృద్ధి పథకం క్రింద 5000 మంది షెడ్యూల్డ్ తెగల లబ్ధిదారులకు సాగునీటి వసతి అందించటం జరుగుతుంది. రాష్ట్రంలోని ఐ.టి.డి.ఏ ప్రాంతాలలో 354 షెడ్యూల్డ్ తెగల గ్రామాలకు మరియు 619 షెడ్యూల్డ్ తెగల ఆవాసాలకు తారు రోడ్లు వేయడానికి ప్రతిపాదిస్తున్నాము. షెడ్యూల్డ్ తెగల సంస్కృతికి చిహ్నాలు అయిన జంగుబాయి జాతర, నాగోబా జాతర, సంత్ సేవాలాల్ జయంతి ఉత్సవాలను ఘనంగా జరుపుకోవడం జరుగుతున్నది.

షెడ్యూల్డు తెగల శాఖకు రూ. 8,063 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

తండాలు-గ్రామ పంచాయితీలు:

64. గ్రామాల్లోనే తండాలు ఓ వార్డుగా ఉండడం వల్ల మౌళిక సదుపాయాల కల్పనలో వివక్ష ఎదురవుతున్నది. గిరిజన తండాలను, ఆదివాసీ గూడేలను ప్రత్యేక గ్రామ పంచాయితీలుగా గుర్తించాలనే డిమాండ్ ఎప్పటి నుంచో ఉన్నది. వారి చిరకాల వాంఛను నెరవేరుస్తూ, తెలంగాణలో తండాలను, ఆదివాసీ గూడేలను గ్రామ పంచాయితీలుగా ప్రభుత్వం గుర్తించబోతున్నది.

వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమం:

65. రాష్ట్ర జనాభాలో 52% ఉన్న వెనుకబడిన తరగతుల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకొంటున్నది. రాష్ట్రంలోని 450 ప్రీమెట్రిక్ వసతి గృహాలు, 250 కాలేజీ వసతి గృహాల ద్వారా 73,301 విద్యార్థులు లబ్ధి పొందుతున్నారు. పోస్ట్‌మెట్రిక్ స్కాలర్‌షిప్ పథకం క్రింద 7,58,093 మంది విద్యార్థులకు ట్యూషన్ మరియు మెయిన్‌టెనెన్స్ ఫీజు ఇవ్వడం జరుగుతుంది. ఈ పథకం క్రింద, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన 88,708 విద్యార్థులకు కూడా ప్రయోజనం కలుగుతున్నది. మహాత్మా జ్యోతిబా పూలే తెలంగాణ వెనుకబడిన తరగతుల గురుకుల విద్యాలయాల ఆధ్వర్యంలో 192 గురుకుల పాఠశాలలు, 19 గురుకుల కళాశాలలు మరియు ఒక మహిళా డిగ్రీ కళాశాల, 40,075 మందికి అద్భుతమైన విద్యను అందిస్తున్నాయి. ఇందులో 119 గురుకుల పాఠశాలలు గత సంవత్సరం జూన్ 12న ప్రారంభింపబడి, చరిత్ర సృష్టించాయి.

66. తమ వృత్తుల ద్వారా సమాజానికి సేవ చేస్తున్న నాయీ బ్రాహ్మణులు, రజకులు, మేదరి, వడ్డెర, విశ్వకర్మలు, గౌడ తదితర కులవృత్తుల వారందరికీ అవసరమైన ఆర్థిక సహకారం ఇచ్చి, పరికరాలు పంపిణీ చేయాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. నిర్దిష్ట పథకాల రూపకల్పన జరుగుతున్నది.

67. కనీస గుర్తింపుకు కూడా నోచుకోకుండా అత్యంత వెనుకబాటుతనాన్ని అనుభవిస్తున్న ఎం.బి.సి. కులాల సంక్షేమం కోసం ప్రత్యేక కార్పోరేషన్ ఏర్పాటు చేశాం. ఈ ఏడాది బడ్జెట్లో 1000 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

68. రజకుల ఫెడరేషన్‌కు రూ. 200 కోట్లు మరియు నాయీబ్రాహ్మణ ఫెడరేషన్‌కు రూ. 250 కోట్లు ఈ సారి బడ్జెట్ లో ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

వెనుకబడిన తరగతుల అభివృద్ధికై ఈ సారి బడ్జెట్‌లో రూ.5,920 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

మైనారిటీ సంక్షేమం:

69. తెలంగాణలో మైనారిటీలు ఎస్సీ, ఎస్టీల మాదిరిగానే పేదరికం అనుభవిస్తున్నారు. అందుకే ఎస్సీ, ఎస్టీల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి చేపట్టిన కార్యక్రమాలన్నీ, మైనారిటీలకూ అందించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయం తీసుకున్నది. మైనారిటీ డెవలప్‌మెంట్ కార్పోరేషన్‌ను బలోపేతం చేసింది. మైనారిటీల సంక్షేమానికి ప్రతీ ఏటా నిధులు పెంచుతున్నది. మైనార్టీల విద్యపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ పెట్టిన ప్రభుత్వం, గత నాలుగు సంవత్సరాలలో 206 గురుకుల విద్యా సంస్థలను ప్రారంభించింది. వీటిలో 47,818 మంది విద్యార్థులు నాణ్యమైన చదువు నేర్చుకుంటున్నారు. ఇన్ని సంస్థలు ఒకటేసారి ప్రారంభిస్తే, పిల్లలు ఎక్కడినుండి వస్తారు అని అన్నారు. కానీ, ఈ రోజున, ఈ గురుకులాల్లో చేరడానికి, విపరీతమైన పోటీ నెలకొని ఉంది. మంచి ప్రణాళికతో చేసే కార్యక్రమం, ప్రజల అవసరాలకు అనుగుణంగా చేసే కార్యక్రమం, వారి మన్ననలు పొందుతుంది అనడానికి ఇది ఒక ఉదాహరణ. ఈ విద్యా సంస్థలపై, రూ. 735 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

70. ముస్లిం అనాథ పిల్లలకు ఆశ్రయం ఇస్తున్న అనీస్ ఉల్ గుర్బాకు 4300 చదరపు గజాల స్థలాన్ని కేటాయించింది. భవన నిర్మాణానికి రూ. 20 కోట్లు కేటాయించింది.

71. మైనారిటీ యువతకు స్వయం ఉపాధి పథకాలలో సబ్సిడీని 50 నుంచి 80 శాతానికి పెంచింది. రంజాన్, క్రిస్మస్ వేడుకలకు ప్రతీ సంవత్సరం 2 లక్షల మందికి కొత్త దుస్తులను పంపిణీ చేస్తున్నది. ప్రార్థనా మందిరాలలో ప్రభుత్వమే విందులను ఏర్పాటు చేసి పండుగ రోజుల్లో వారితో సంతోషం పంచుకుంటున్నది. దేశంలో మరెక్కడా లేని విధంగా తెలంగాణలో ఐదు వేల మసీదుల్లో ప్రార్థనలు చేసే ఇమామ్, మౌజామ్‌లకు నెలకి 1500 రూపాయల భృతిని అందిస్తున్నాం. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 8,934 మంది ఇమామ్, మౌజామ్‌లకు దీని వల్ల ప్రయోజనం చేకూరుతున్నది. అంతర్జాతీయ స్థాయి ప్రమాణాలతో హైదరాబాద్ ఇస్లామిక్ సెంటర్-కమ్-కన్వెన్షన్ హాల్ నిర్మాణానికి కోకాపేటలో 10 ఎకరాల స్థలాన్ని కేటాయించడం జరిగింది. ఉర్దూ భాష పరిరక్షణకి ప్రభుత్వం చర్యలు చేపట్టింది. ప్రభుత్వ విద్యాసంస్థల్లో ఉర్దూ టీచర్ల నియామకం చేపట్టింది.

72. మైనారిటీ శాఖకు గత సంవత్సరం రూ. 1200 కోట్లు ఉంటే ఈ సారి దానిని గణనీయంగా పెంచి, రూ. 2,000 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

ఇతర వర్గాల సంక్షేమం:

73. బ్రాహ్మణులకు సామాజికంగా గౌరవం లభిస్తున్నా, ఆర్థికపరమైన వెనుకబాటుతనం వేధిస్తున్నది. వీరి సంక్షేమం కోసం ప్రభుత్వం ప్రత్యేక కార్పోరేషన్ ఏర్పాటు చేసి, ప్రతీ ఏటా వంద కోట్లు కేటాయిస్తున్నది. వచ్చే ఏడాది కూడా బడ్జెట్లో బ్రాహ్మణుల సంక్షేమానికి వందకోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

74. తెలంగాణ సామాజిక వికాసంలో రెడ్డి హాస్టల్ గణనీయమైన పాత్ర పోషించింది. కొత్వాల్ రాజ బహదూర్ వెంకట్రామరెడ్డి లాంటి పెద్దలు పూనుకుని స్థాపించిన రెడ్డి హాస్టల్ శతాబ్ది ఉత్సవాలు ఇటీవలనే ఘనంగా జరిగాయి. ఈ సందర్భంగా ప్రభుత్వం రెడ్డి హాస్టల్ కోసం బుద్వేల్ లో 15 ఎకరాల స్థలం కేటాయించింది. ఈ స్థలంలో భవన సముదాయాల నిర్మాణం కోసం గౌరవ ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రత్యేక శ్రద్ధతో పదికోట్ల రూపాయలు మంజూరు చేశారు.

75. ప్రతి సామాజిక వర్గం కోసం హైదరాబాద్ నగరంలో స్థలం కేటాయించి భవనం నిర్మించాలని ప్రభుత్వం విధాన నిర్ణయం తీసుకున్నది. ఈ భవనాలు ఆయా సామాజిక వర్గాల వికాస కేంద్రాలుగా ఉపయోగపడాలని ప్రభుత్వం ఆశిస్తున్నది.

76. సమాజంలో అన్ని వర్గాల సంక్షేమం పట్ల ప్రభుత్వం శ్రద్ధ చూపిస్తున్నది. దేశంలో ఎక్కడ లేని విధంగా కలం కార్మికులైన జర్నలిస్టుల సంక్షేమం కోసం ప్రత్యేక నిధిని ఏర్పాటు చేసింది. ఇప్పటికే 130 కోట్ల నిధిని సమకూర్చింది. ఈ నిధి ద్వారా అకాల మరణానికి గురైన జర్నలిస్టు కుటుంబానికి లక్ష రూపాయల ఎక్స్‌గ్రేషియాతో పాటు, ప్రతీ నెలా జీవన భృతిని కల్పిస్తున్నది. ఈ బడ్జెట్‌లో జర్నలిస్టుల సంక్షేమం కోసం 75 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాను. అలాగే న్యాయవాదుల సంక్షేమం కోసం వందకోట్ల నిధిని ఏర్పాటు చేసిన ఏకైక ప్రభుత్వంగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం తన ప్రత్యేకతను చాటుకున్నది.

డబుల్ బెడ్ రూం ఇండ్లు:

77. నిరుపేదలు కూడా సౌకర్యవంతంగా ఉండే ఇండ్లల్లో జీవించాలనే సదుద్దేశ్యంతో ప్రారంభించిన డబుల్ బెడ్ రూం ఇండ్ల నిర్మాణం వేగం పుంజుకున్నది. పేదలపై ఒక్క రూపాయి కూడా భారం పడకుండా మొత్తం ప్రభుత్వమే భరించి, డబుల్ బెడ్ రూము ఇళ్లు కట్టే పథకం ఒక్క తెలంగాణలో తప్ప దేశంలో మరెక్కడా అమలు కావడం లేదు. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 2,72,763 ఇండ్లు మంజూరు చేశాము. 9,522 ఇండ్లు పూర్తయ్యాయి. 1,68,981 ఇండ్లు పురోగతిలో ఉన్నాయి. డబుల్ బెడ్ రూం ఇండ్లకి 2018-19 సంవత్సరంగాను బడ్జెట్లో రూ.2,643 కోట్లు కేటాయించాము. ఈ పథకం అమలుకు ప్రభుత్వం నిధులు సమకూర్చడంతో పాటు వివిధ బ్యాంకుల నుంచి, ఆర్థిక సంస్థల నుంచి రుణాలను సమకూర్చుకున్నాం.

వైద్యం - ఆరోగ్యం:

78. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత మా ప్రభుత్వం అమలు చేసిన సమగ్ర ప్రణాళిక వల్ల ప్రజారోగ్య వ్యవస్థ ఎంతో మెరుగుపడింది. ప్రజారోగ్య వ్యవస్థను విస్తృతపరచడానికి, సౌకర్యాలను మెరుగుపర్చడానికి అనేక చర్యలు తీసుకున్నది. గతంలో ప్రభుత్వ వైద్యశాలల మీద తీవ్రమైన నిర్లక్ష్యం చూపించడం వల్ల, ప్రజలు వాటిపై నమ్మకం కోల్పోయారు. ప్రభుత్వ వైద్యం మీద ప్రజల్లో విశ్వాసాన్ని పునరుద్ధరించే విధంగా ప్రభుత్వం కృషి చేసింది. ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలు మొదలుకుని సూపర్ స్పెషాలిటీ హాస్పిటల్ వరకు అన్ని ప్రభుత్వ వైద్యశాలలకు నేరుగా నిధులు అందిస్తున్నది. హాస్పిటళ్లలో బెడ్ల సంఖ్యను బట్టి నిధులను కేటాయించి, నేరుగా ఆసుపత్రులకే విడుదల చేస్తున్నది. హాస్పిటళ్లలో మందుల కొనుగోలుకు నిధులను రెట్టింపు చేసింది. పాత బెడ్లు, బెడ్ షీట్లు, సెలైన్ స్టాండ్లు ఉండే హాస్పిటళ్ల తీరును పూర్తిగా మార్చేసింది. కొత్తవి అందించింది.

79. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 34 ప్రభుత్వాసుపత్రుల్లో డయాలసిస్ కేంద్రాలను ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసి, ఉచితంగా డయాలసిస్ సేవలు అందిస్తున్నది. ప్రాణాపాయ స్థితిలో ఉన్నవారికి వైద్యం అందించడానికి గతంలో ప్రభుత్వాసుపత్రుల్లో ఐ.సి.యులు ఉండేవి కాదు. చాలా చోట్ల కనీసం ఆక్సిజన్ సదుపాయం కూడా ఉండేది కాదు. మా ప్రభుత్వం 22 ప్రభుత్వాసుపత్రుల్లో ఐ.సి.యులను ఏర్పాటు చేసింది. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 12 చోట్ల క్యాన్సర్ పరీక్షా కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేసి, లక్షలాది

మందికి పరీక్షలు నిర్వహిస్తున్నది. క్యాన్సర్ వ్యాధిని ప్రాథమిక దశలోనే పసిగట్టి, సరైన వైద్యం అందించి ప్రాణాలు కాపాడడానికి ఈ కేంద్రాలు ఎంతగానో ఉపయోగపడుతున్నాయి.

80. తక్షణ వైద్యం అందించడం కోసం హైదరాబాద్ నగరంలో ఎమర్జెన్సీ మోటార్ సైకిల్ సేవలను ప్రారంభించింది. 50 టీకా బండ్లను బస్తీల్లో తిప్పుతూ పేద పిల్లలకు వ్యాధి నిరోధక టీకాలు వేయిస్తున్నాం. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఎ.ఎన్.ఎమ్. లందరికీ పది నుంచి 25 వేల సబ్సిడీతో స్కూటీలు అందిస్తున్నాం.

81. ప్రివెన్షన్ ఈజ్ బెటర్ దాన్ క్యూర్ అన్నట్టుగా రోగాలు రాకుండా ముందే అరికట్టేందుకు రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ప్రజలందరికీ ఉచిత వైద్య పరీక్షలు జరపబోతున్నాం. అదే విధంగా కంటి పరీక్షలు నిర్వహించి, ఉచితంగా కళ్లద్దాలను అందించబోతున్నాం.

82. రాష్ట్రవైద్యవిద్యను మరింత అభివృద్ధి చేయడం కోసం కొత్తగా వైద్య కళాశాలలను నెలకొల్పుతున్నాం. మహబూబ్‌నగర్, సిద్దిపేట, నిజామాబాద్ లలో ఇప్పటికే వైద్య కళాశాలలు మంజూరు చేశాం. కొత్తగా సూర్యాపేట, నల్గొండలో ఏర్పాటు చేస్తున్నాం.

అమ్మఒడి పథకం:

83. గర్భవతులైన మహిళలకు ప్రత్యేక రక్షణ, అదనపు జాగ్రత్తలు, సౌకర్యాలు అవసరం. అయితే పేదరికం వల్ల ఎంతో మంది మహిళలకు ఇవి అందుబాటులో వుండవు. రాష్ట్రంలో నిరుపేద గర్భిణీ స్త్రీలు ఎదుర్కొనే సమస్యలను దృష్టిలో ఉంచుకుని ప్రభుత్వం అమ్మఒడి అనే పథకాన్ని అమలు చేస్తున్నది. ఈ పథకం దేశంలో అనేక రాష్ట్రాలకు ఆదర్శంగా నిలిచింది. గర్భిణీస్త్రీలు ప్రసవం కోసం ఆసుపత్రికి వెళ్ళడానికి, ప్రసవానంతరం క్షేమంగా తిరిగి ఇంటికి చేరడానికి ప్రత్యేక వాహన సదుపాయాన్ని ప్రభుత్వమే ఉచితంగా కల్పిస్తున్నది. మారుమూల ప్రాంతాల్లో నివసించే గర్భిణీ స్త్రీలకు ఈ పథకం ఒక వరం. 102 అనే నెంబర్‌కు ఫోన్ చేస్తే చాలు ప్రత్యేక సదుపాయాలున్న వాహనం గర్భిణీ స్త్రీ ఉండే ఇంటి ముందుకు వస్తుంది. అదే విధంగా ప్రసవానంతరం తల్లినీ బిడ్డను క్షేమంగా ఇంటికి చేరుస్తుంది. రాష్ట్రంలో 250 వాహనాలు అమ్మఒడి పథకం కోసం గర్భిణీ స్త్రీల సేవకు ఉపయోగిస్తున్నాము. గర్భిణీ స్త్రీల సంక్షేమం కోసం అమలవుతున్న ఈ పథకానికి ప్రభుత్వం 2018–19 బడ్జెట్లో రూ. 561 కోట్లు కేటాయించడం జరిగింది.

గర్భిణీ స్త్రీలకు కే.సి.ఆర్ కిట్ పథకం:

84. దేశంలో నేటికి ప్రసూతి మరణాలు సంభవిస్తూ ఉండటం పెద్ద విషాదం. చాలా మంది మహిళలు ప్రసవం కోసం ఆసుపత్రులకు రాకుండా నాటు పద్ధతులను ఆశ్రయిస్తుండటం దీనికి ఒక కారణం. మరోవైపు ప్రసూతి కోసం వచ్చే వారికి అనవసరంగా ఆపరేషన్లు చేసి వారి ఆరోగ్యానికి ముప్పు తెస్తున్న ప్రైవేట్ డాక్టర్ల నిర్వాకం ఆందోళన కలిగిస్తున్నది. ఈ రెండు ప్రమాదాలను నివారించడానికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఒక గొప్ప పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులలో ప్రసవాల కోసం చేరేవారికి కే.సి.ఆర్. కిట్లను అందిస్తున్నది. ఎంతో మంది పేద మహిళలు గర్భవతిగా ఉండే సమయంలో కూడా బతుకు తెరువు కోసం పని చేయవలసిన దుస్థితిని ఎదుర్కొంటున్నారు. గర్భిణీ గా ఉన్న స్త్రీ తగిన విశ్రాంతికి నోచుకోకుండా పనులు చేయడం వల్ల ఆమెకు మాత్రము కాక గర్భంలోని శిశువుకూ ప్రమాదం. తెలంగాణ ప్రభుత్వం గర్భవతిగా ఉన్న స్త్రీ ఆ దశలో కోల్పోయే ఆదాయాన్ని పూరించాలని నిర్ణయం తీసుకున్నది. గర్భం దాల్చిన నాటినుండి ప్రసవం జరిగి శిశువుకు 3 నెలల వయసు వచ్చేంతవరకు మూడు విడతలలో ప్రతి విడతకు నాలుగు వేల చొప్పున మొత్తం పన్నెండు వేల రూపాయలను ప్రభుత్వం అందిస్తున్నది. ఆడపిల్లను కన్నతల్లికి అదనంగా మరో వెయ్యి రూపాయలను అందిస్తున్నది. ప్రసవానంతరం తల్లీ బిడ్డలకు అవసరమైన వస్తువులతో ప్రత్యేకమైన ఒక కిట్‌ను కేసీఆర్ కిట్ పేరుతో అందిస్తున్నది. బేబి సోప్, బేబి ఆయిల్, బేబి పౌడర్, దోమ తెర, నాప్‌కిన్స్, డయాపర్ తదితర వస్తువులు ఇందులో ఉంటాయి. కేసిఆర్ కిట్ పథకం రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా జూన్ 2, 2017 నుండి అమలు చేయడం జరిగింది. ఇప్పటి దాకా 8,26,143 గర్భిణీ స్త్రీలు తమ పేర్లు నమోదు చేసుకున్నారు మరియు 1,78,048 కిట్ల పంపిణీ జరిగింది. కే.సి.ఆర్. కిట్ ద్వారా అందుతున్న ప్రయోజనాల వల్ల ప్రభుత్వాసుపత్రుల్లో ప్రసవాల సంఖ్య రికార్డు స్థాయిలో పెరిగింది. గతంలో కంటే 51 శాతం డెలివరీలు పెరిగాయి. ప్రసవ సమయంలో ప్రతి వెయ్యి డెలివరీలలో శిశు మరణాల రేటు 39 నుంచి 31కి తగ్గింది. ఈ పథకానికి దేశ, విదేశాలకు చెందిన ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర సంస్థల నుంచి అవార్డులు, ప్రశంసలు వస్తున్నాయి.

85. వైద్య రంగం అభివృద్ధికి 2018–19 బడ్జెట్లో రూ.7,375 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

విద్యా రంగం:

86. విద్యారంగం అభివృద్ధి చెందితేనే, పిల్లలకు సుస్థిర భవిష్యత్తు మరియు సమాజం మొత్తం అభివృద్ధి చెందుతుంది. రాష్ట్రంలో 41,337 పాఠశాలలు ఉన్నాయి. వీటిలో 58,66,786 మంది పిల్లలు చదువు నేర్చుకుంటున్నారు. ప్రభుత్వ రంగ విద్యాసంస్థలలో అత్యధికంగా షెడ్యూల్డు కులాలు, షెడ్యూల్డు తెగలు, వెనుకబడిన తరగతులు మరియు మైనార్టీల పిల్లలు చదువుతున్నారు. వీరికి నాణ్యమైన విద్య అందించే బాధ్యత ప్రభుత్వము మీద ఉంది.

87. రాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాత 8,792 టీచర్లను పబ్లిక్ సర్వీస్ కమీషన్ ద్వారా నియామకం చేసుకోబోతున్నాము. వచ్చే విద్యా సంవత్సరానికి ఈ టీచర్లంతా పాఠశాలల్లో ఉంటారు.

88. సర్వశిక్షా అభియాన్ పథకం క్రింద, గత మూడు సంవత్సరాలలో, పాఠశాలలో మౌలిక వసతుల కోసం, 44,588

పనులను చేపట్టి, 38,182 పూర్తి చేయడం జరిగింది. 391 కస్తూరిబా గాంధి బాలికా విద్యాలయాలలో, 72,824 మంది బాలికలు చదువుకుంటున్నారు. కస్తూరిబా గాంధి బాలికా విద్యాలయాల్లో వసతుల మెరుగు కోసం రూ. 92.30 కోట్లు ఖర్చు పెడుతున్నాము. వీటిలో పనిచేస్తున్న స్పెషల్ ఆఫీసర్లు, సిఆర్‌టీలు, అకౌంటెన్ట్స్ మరియు ఇతర సిబ్బంది జీతాలు పెంచడం జరిగింది.

89. రాష్ట్రంలో 194 మోడల్ పాఠశాలలు ఉన్నాయి. వీటిలో ప్రహరీ గోడల కోసం రూ. 78 కోట్లు ఖర్చు పెట్టాము. ఈ పాఠశాలల్లో, నమోదు ప్రతి సంవత్సరం పెరుగుతోంది. మధ్యాహ్న భోజన పథకం క్రింద సన్న బియ్యం మరియు వారానికి మూడు రోజులు గుడ్లు లేదా అరటిపండు ఇవ్వడం జరుగుతోంది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాత, 25.48 లక్షల పిల్లలకు ఇది అదనంగా అందిస్తున్నాము.

90. ఈ బడ్జెట్‌లో పాఠశాల విద్యకు రూ.10,830 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

ఉన్నత విద్య:

91. రాష్ట్రంలో 404 ప్రభుత్వ జూనియర్ కళాశాలల్లో వసతులు మెరుగు పర్చడానికి ఇప్పటివరకు రూ. 259 కోట్లు ఖర్చు పెట్టాము. వీటిలో పనిచేస్తున్న కాంట్రాక్ట్ లెక్చరర్ల భృతిని రెండు విడతలుగా రూ. 18,000 నుండి రూ. 27,000 మరియు రూ. 27,000 నుండి రూ. 37,100 కు పెంచాము.

92. సాంకేతిక విద్యా శాఖలో క్రొత్తగా 11 పాలిటెక్నిక్‌లు ప్రారంభించడం జరిగింది. వీటి ఏర్పాటుకు రూ. 95 కోట్లు కేటాయించడం జరిగింది.

93. రాష్ట్రంలో ఉన్న 131 ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాలల్లో 10,634 మంది విద్యార్థులు చదువుతున్నారు. ఈ కళాశాలల్లో, మౌలిక వసతుల కోసం, రూ. 247 కోట్లతో పనులు జరుగుతున్నాయి.

94. ఈ బడ్జెట్‌లో ఉన్నత విద్యా రంగానికి రూ. 2,448 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము.

రెసిడెన్షియల్ విద్యా సంస్థలు:

95. విద్యారంగాన్ని అభివృద్ధి చేసేందుకు ప్రభుత్వం కె.జి నుంచి పి.జి వరకు ఉచిత విద్యను అందించాలనే బృహత్తర విధానానికి శ్రీకారం చుట్టింది. ఈ 45 నెలల పరిపాలన కాలంలో ఈ విధానం అమలు దిశగా తొలి అడుగులు వేసింది. బలహీనవర్గాల విద్యార్థులు విద్యాపరంగా అభివృద్ధిలోకి రావాలనే సత్సంకల్పంతో ప్రభుత్వం రెసిడెన్షియల్ విద్యా విధానాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్నది. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా విరివిగా రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు, కళాశాలలను స్థాపించింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత ఎస్సీల కోసం 104, ఎస్టీల కోసం 53, మైనారిటీల కోసం 192, బిసి ల కోసం 142, మొత్తం 491 కొత్త రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలను నెలకొల్పింది. ఎస్సీ, ఎస్టీ, బిసి, మైనారిటీ వర్గాల కోసం ఏర్పాటు చేసిన ఈ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలల్లోని సీట్లలో కొంత కోటాను అగ్రవర్ణాల్లోని పేద పిల్లల కోసం కేటాయించింది.

96. ఆడపిల్లలు చదువులో మరింత ముందంజ వేయాలని ప్రభుత్వం ఆశిస్తున్నది. చదువుకోసం గ్రామీణ ప్రాంతాల నుంచి పట్టణ ప్రాంతాలకు పోయే ఎస్సీ, ఎస్టీ అమ్మాయిలు పడుతున్న అవస్థలు గమనించిన ప్రభుత్వం, వారి కోసం పెద్ద ఎత్తున రెసిడెన్షియల్ మహిళా డిగ్రీ కళాశాలలను ఏర్పాటు చేసింది. మొదటి దశలో ఎస్సీల కోసం 30, ఎస్టీల కోసం 22 మహిళా రెసిడెన్షియల్ డిగ్రీ కళాశాలలు ప్రారంభించింది.

97. నేడు రాష్ట్రంలోని రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలల్లో మొత్తం 2,70,135 మంది విద్యార్థులు చదువుకుంటున్నారు. మహిళా డిగ్రీ కళాశాలల్లో 16,160 మంది విద్యనభ్యసిస్తున్నారు. రెసిడెన్షియల్ స్కూళ్లలో చదువుకునే ప్రతీ విద్యార్థి పైనా సాలీన లక్ష రూపాయల పైగా ప్రభుత్వం ఖర్చు చేస్తున్నది.

ఎస్సీ రెసిడెన్షియల్‌సంస్థలకు రూ. 1,221 కోట్లు, ఎస్టీ రెసిడెన్షియల్ సంస్థలకు రూ. 401 కోట్లు మరియు బీసి రెసిడెన్షియల్ సంస్థలకు రూ. 296 కోట్లు మైనారిటీ రెసిడెన్షియల్ సంస్థలకు రూ.735 కోట్లు, గురుకుల విద్యాలయాలకు రూ. 170 కోట్లు కలిపి మొత్తంగా ఈ బడ్జెట్‌లో రెసిడెన్షియల్ సంస్థలకి రూ. 2,823 కోట్లు ప్రతిపాదించడమైనది.

ఓవర్సీస్ స్కాలర్ షిప్స్:

98. పేదరికం కారణంగా విదేశాలలో విద్యను అభ్యసించే అవకాశం ఎవరూ కోల్పోకూడదు. అందుకే ప్రభుత్వం విదేశీ విద్య కోసం పెద్ద ఎత్తున ఓవర్సీస్ స్కాలర్‌షిప్ ను అందిస్తున్నది. గత ప్రభుత్వాల కాలంలో కేవలం 10 లక్షల రూపాయలు ఎస్సీ, ఎస్టీ విద్యార్థులకు మాత్రమే అందించేవారు. ఇది గత పాలకుల హ్రస్వ దృష్టికి నిదర్శనం. నేడు తెలంగాణా ప్రభుత్వం విద్యార్థులకు మహనీయులైన అంబేద్కర్, జ్యోతిరావు పూలేల పేర్ల మీద 20 లక్షల రూపాయలు అందిస్తున్నది. అంతేకాదు, పథకం ప్రయోజనాలను ఎస్సీ, ఎస్టీ లతో పాటు బీసి, ఇ.బి.సీ విద్యార్థులకు కూడా అందజేస్తున్నది. బలహీనవర్గాల విద్యార్థులు ఎందరో ఈ పథకం సహాయంతో విదేశాలలో ఉన్నత విద్యను అభ్యసించగలుగుతున్నారు.

విద్యార్థులకు సన్న బియ్యం:

99. చదువుకునే వయసులో పిల్లలు పుష్టిగా ఉండాలంటే వారికి మంచి ఆహారం అవసరం. గతంలో ప్రభుత్వ హాస్టళ్లలో, రెసిడెన్షియల్ స్కూళ్లలో మధ్యాహ్న భోజన పథకానికి పురుగులు పట్టిన నాసిరకపు దొడ్డు బియ్యం సరఫరా చేసేవారు. ఈ అమానుష విధానాన్ని ప్రభుత్వం అంతం చేసింది. నేడు రాష్ట్రంలోని ప్రభుత్వ విద్యాసంస్థల్లో చదువుకునే విద్యార్థులందరికీ మేలురకమైన సన్నబియ్యంతో వండిన అన్నం

పెడుతున్నారు. ఈ పథకం వల్ల విద్యార్థుల హాజరు శాతం గణనీయంగా పెరిగింది.

మిషన్ భగీరథ:

100. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ప్రజలందరి తాగునీటి అవసరాలు తీర్చేందుకు మిషన్ భగీరథ పథకాన్ని ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్నది. ఈ పథకం ద్వారా శుద్ధి చేసిన నదీ జలాలను నల్లాల ద్వారా ప్రతీ ఇంటికి ప్రతీ రోజు అందిస్తాం. ఈ నెలాఖరు వరకు నదీ జలాలు అన్ని గ్రామాలకు చేరుకుంటాయి. గ్రామాలకు చేరిన నీటిని ప్రతీ ఇంటికి చేర్చడానికి వీలుగా అంతర్గత పైపులైన్ల నిర్మాణం, నల్లాల ఏర్పాటు లాంటి పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయి. మిషన్ భగీరథ పథకం దేశంలోనే ఒక బృహత్తరమైన తాగునీటి పథకంగా ప్రశంసలు పొందుతున్నది. కలుషితమైన నీటివల్ల వచ్చే ఫ్లోరోసిస్ తదితర పీడల నుంచి ప్రజలు సంపూర్ణంగా బయటపడతారు.

101. కృష్ణా, గోదావరి నదీ జలాల నుండి శుద్ధి చేసిన 59.94 టి.ఎమ్.సి. నీటిని తెలంగాణాలో ప్రతి ఇంటికి అందిచబోతున్నాము. 26 సెగ్మెంటులుగా, ఈ ప్రాజెక్ట్ విభజించబడినది. 67 ఇన్‌టేక్ వెల్స్, మరియు 153 నీటిని శుద్ధి చేసే ప్లాంటులు, 1,69,705 కిలోమీటర్ల పైప్‌లైన్లతో, 35,514 ఓ.హెచ్.ఆర్ ల ద్వారా పల్లెకు, పట్టణానికి, ప్రతి ఇంటికి నీరు చేరుతుంది.

102. ఈ భగీరథ మిషన్ ఫలితాలు ఇప్పటికే 5752 గ్రామీణ ఆవాసాలకు మరియు 15 పట్టణాలకు, 2900 గ్రామాలలో ఇంటి ఇంటికి చేరాయి. దేశ చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచే ఈ కార్యసాధన ఫలితం, కళ్లముందు కనపడుతూ ఉంది. తెలంగాణ ప్రజల దాహార్తిని తీర్చే ఈ కార్యక్రమం రూపకల్పన చేయబడిన నాటి నుండి 4 సంవత్సరాల కాలంలోనే పూర్తి చేయడం మా ప్రభుత్వానికి గర్వకారణం. అనుకొన్న దానికన్నా ముందే నీళ్లు ఇస్తున్నందుకు, ఈప్రాజెక్ట్ కోసం అహర్నిశలు పనిచేసిన అందరినీ అభినందిస్తున్నాను.

103. మిషన్ భగీరథ పథకం కోసం ఈ ఏడాది బడ్జెట్లో రూ.1,801 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాం. బడ్జెట్ నిధులే కాకుండా వివిధ బ్యాంకుల నుంచి, ఆర్థిక సంస్థల నుంచి నిధులను కూడా ఈ పథకానికి ప్రభుత్వం వినియోగిస్తున్నది.

తెలంగాణకు హరిత హారం:

104. రాష్ట్రంలో ఆకుపచ్చని ఆచ్ఛాదనను పెంచడానికి ప్రభుత్వం తెలంగాణకు హరితహారం పేరుతో పెద్ద ఎత్తున మొక్కలు నాటే కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 230 కోట్ల మొక్కలు నాటాలనే లక్ష్యం పెట్టుకోగా, ఇప్పటికే 81 కోట్ల మొక్కలను నాటాం. ఈ ఏడాది మరో 40 కోట్ల మొక్కలు నాటడానికి ఏర్పాట్లు చేశాం. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా దాదాపు 4 వేల నర్సరీలు ఏర్పాటు చేశాం. ప్రజలందరి భాగస్వామ్యంతో హరితహారం కార్యక్రమం విజయవంతంగా కొనసాగుతున్నది. ఈ పథకం కింద ఇప్పటి దాకా రూ. 1,166 కోట్లు ఖర్చు పెట్టడం జరిగింది.

రహదారుల నిర్మాణం:

105. నేటి సమాజంలో రహదారుల ప్రాముఖ్యం పెరిగింది. ఒక ప్రాంతాన్ని మరో ప్రాంతంతో అనుసంధానించే రహదారుల అభివృద్ధికి కొత్త దిశను కల్పిస్తున్నాయి. రోడ్ కనెక్టివిటీ ప్రగతిని వేగవంతం చేస్తుంది. రవాణారంగంలో వచ్చిన అభివృద్ధి వల్ల వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక, వ్యాపార, వాణిజ్యాలలో చలనశీలత పెరుగుతుంది.

ఆర్ అండ్ బి, పంచాయితీ రాజ్ రోడ్లు:

106. రాష్ట్రంలోని ఆర్ అండ్ బి, పంచాయతీరాజ్ రోడ్ల అభివృద్ధి, విస్తరణలో ప్రభుత్వం చాలా ప్రగతి సాధించింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత ఆర్ అండ్ బి పరిధిలో 24,950 కిలోమీటర్లు, పంచాయితీ రాజ్ పరిధిలో 69,500 కిలోమీటర్ల రహదారులను అభివృద్ధి చేస్తున్నాము. అన్ని మండల కేంద్రాలు, జిల్లా కేంద్రాల మధ్య డబుల్ లేన్ రోడ్డు ఉండాలనే ప్రభుత్వ విధానం తీసుకున్నాం. ఇందు కోసం 1875 కిలోమీటర్ల మేర రోడ్లను విస్తరించాం. ఆర్ అండ్ బి పరిధి లో కొత్తగా 511 వంతెనల నిర్మాణం చేపట్టాం. పంచాయతీరాజ్ పరిధిలోని 6,617 కిలోమీటర్ల మట్టిరోడ్లను బి.టి. రోడ్లుగా అభివృద్ధి చేస్తున్నాం. 13,581 కిలోమీటర్ల బి.టి. రోడ్లకు మరమ్మత్తులు చేశాం.

107. తెలంగాణ ఏర్పాటు తరువాత, గత నాలుగు సంవత్సరాలలో 4000 కిలోమీటర్ల గ్రామీణ బి.టి. మరియు సిమెంట్ రోడ్ల నిర్మాణం పూర్తి చేయటం జరిగింది. పంచాయితీరాజ్ గ్రామీణ ప్రాంత రోడ్ల నిర్మాణం సి.ఆర్.ఆర్. క్రింద రూ. 1,080 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాము. అదే విధంగా, గ్రామీణ రోడ్లు, బి.టి. రోడ్లు పునర్ నిర్మించడం కోసం ఎప్పుడూ లేని విధంగా, 12,657 కిలోమీటర్ల మేరకు ఎం.ఆర్.ఆర్ కార్యక్రమం క్రింద చేపట్టాము. దీనిలో ఇప్పటికే, రూ. 1250 కోట్లతో, 11,322 కిలో మీటర్లు పూర్తి చేసాం.

108. ఈ ఏడాది బడ్జెట్లో రవాణా, రోడ్లు మరియు భవనాల శాఖకి 5,575 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం మరియు పంచాయతీ రాజ్ మరియు గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖకు 15,563 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

కొత్త కలెక్టరేట్లు, పోలీస్ కార్యాలయాలు:

109. పాలనా సౌలభ్యం కోసం పెద్ద ఎత్తున పరిపాలనా సంస్కరణలు తీసుకొచ్చాం. కొత్తగా ఏర్పాటైన జిల్లాల్లో కార్యాలయాల ఏర్పాటుకు గత ఏడాది బడ్జెట్లో 600 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించాం. ఈ బడ్జెట్లో రూ.500 కోట్లు కేటాయిస్తున్నాం.

26 జిల్లా కేంద్రాల్లో కొత్తగా సమీకృత జిల్లా కార్యాలయాలు, 13 చోట్ల పోలీస్ కార్యాలయాలు నిర్మాణంలో ఉన్నాయి. ప్రతీ అసెంబ్లీ

నియోజకవర్గంలో ఎమ్మెల్యేలకు కార్యాలయాలు నిర్మిస్తున్నాం. ఇప్పటికే 32 చోట్ల కార్యాలయాల నిర్మాణం పూర్తయ్యింది. ఇతర చోట్లలో నిర్మాణం పనులు జరుగుతున్నాయి.

విద్యుత్:

110. విద్యుత్ రంగంలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం అనూహ్యమైన ప్రగతిని సాధించింది. అనతికాలంలో అద్భుతాన్ని ఆవిష్కరించింది. చరిత్రలో తొలిసారిగా తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వ్యవసాయంతో పాటు అన్ని రంగాలకు 24 గంటల పాటు నిరంతరాయ నాణ్యమైన విద్యుత్తును సరఫరా చేస్తున్నది. కరెంటు కోతలనే మాటలను ప్రజలు పూర్తిగా మర్చిపోయారు. గత ప్రభుత్వాల కాలంలో కరెంటు ఉంటే వార్త, ఈ ప్రభుత్వ పరిపాలనలో కరెంటు పోతే వార్త అని ప్రజలు ప్రశంసిస్తున్నారు.

111. చరిత్రలో ఏనాడూ ఎరుగనంతగా 10 వేల మెగావాట్ల గరిష్ట డిమాండ్ ఏర్పడినా, డిమాండ్ లక్ష్యానికి తగిన స్థాయిలో విద్యుత్ సరఫరా చేయగలుగుతున్నాం. రెప్పపాటు కూడా కోత లేకుండా విద్యుత్తును అందించడం ప్రభుత్వం సాధించిన ఘన విజయం. ఈ ఘన విజయం ముఖ్యమంత్రి గారి కార్యదీక్షా దక్షతల వల్ల, విద్యుత్ సంస్థల అధికారులు, కార్మికుల నిబద్ధత, నిరంతర శ్రమ వల్ల సాధ్యమైంది.

112. విద్యుత్ సరఫరాలో వచ్చిన అద్భుతమైన అభివృద్ధి రాష్ట్ర ప్రగతికి ఉత్తేజాన్నిస్తున్నది. వ్యవసాయ ఉత్పత్తి గణనీయంగా పెరిగింది. పరిశ్రమలు పవర్ హాలిడేలు ప్రకటించిన దుస్థితి నుంచి బయటపడి రోజుకు మూడు షిఫ్టులు పనిచేసి అధికోత్పత్తిని సాధిస్తున్నాయి. విద్యుత్ మీద ఆధారపడి చిన్న చిన్న వృత్తులు చేసుకునే వాళ్లకు మెరుగైన, స్థిరమైన ఆదాయం వస్తున్నది. కరెంటు కోతల చికాకులు లేకపోవడంతో జనజీవనంలో సౌఖ్యం కలిగింది. పరీక్షలకు సన్నద్ధమయ్యే విద్యార్థులు నిరాటంకంగా చదువుకోగలుగుతున్నారు.

113. సోలార్ విద్యుత్ ఉత్పత్తిలో తెలంగాణను దేశంలోనే అగ్రగామిగా నిలిపాం. రాష్ట్రం ఏర్పడిన నాటికి కేవలం 31 మెగావాట్ల సౌర విద్యుత్ మాత్రమే అందుబాటులో ఉండేది. నేడు 3,283 మెగా వాట్ల సౌర విద్యుత్‌ను ఉత్పత్తి చేస్తున్న ఏకైక రాష్ట్రంగా అరుదైన ఘనతను సొంతం చేసుకున్నది.

114. 2014లో రాష్ట్రంలో కేవలం 7,778 మెగావాట్ల విద్యుత్ కాంట్రాక్టెడ్ సామర్థ్యం మాత్రం ఉండేది. తెలంగాణను మిగులు విద్యుత్ రాష్ట్రంగా అభివృద్ధి చేసేందుకు 28,275 వేల మెగావాట్ల కాంట్రాక్టెడ్ విద్యుత్ సామర్థ్యాన్ని అందుబాటులోకి తెచ్చేందుకు నిరంతరం శ్రమిస్తున్నది. ఇప్పటికే 15,344 వేల మెగావాట్ల విద్యుత్ అందుబాటులోకి తెచ్చింది. ఆ నెలాఖరు నాటికి కే.టి పి.ఎస్. 7వ దశ ద్వారా మరో 800 మెగావాట్ల విద్యుత్ అందుబాటులోకి వస్తుంది. 1080 మెగావాట్ల భద్రాద్రి పవర్ ప్లాంటు మొదటి దశ కూడా ఈ ఏడాది చివరి నాటికి పూర్తవుతుందని సంతోషంగా సభకు తెలియచేస్తున్నాను.

115. విద్యుత్ రంగం మీద ఈ బడ్జెట్లో రూ. 5,600 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

చేనేత పరిశ్రమ/హాండ్లూమ్:

116. తెలంగాణ చేనేతలకు ప్రసిద్ధి. ఇక్కత్ డిజైన్ గల పోచంపల్లి వస్త్రాలు అంతర్జాతీయంగా పేరు గాంచినవి. ఇంకా నారాయణ పేట, గద్వాల, సిద్దిపేట, సిరిసిల్ల తదితర ప్రాంతాల్లో తయారయ్యే విభిన్న రకాల చేనేత వస్త్రాలు ఎంతో ప్రఖ్యాతి పొందినాయి. సాంకేతికంగా వచ్చిన మార్పులు, మార్కెట్ సమస్యలు, పరిపాలకుల నిర్లక్ష్యం, వీటన్నింటి మూలంగా చేనేత పరిశ్రమ కుదేలయింది. చేనేత కార్మికులు ఆకలి చావులకు గురయ్యారు, ఆత్మహత్యల పాలయ్యారు. ఈ దుస్థితి నుంచి తప్పించి చేనేత కార్మికులను ఆదుకునేందుకు ప్రయత్నాలను ప్రారంభించినాము.

117. చేనేత కార్మికులకు లక్ష రూపాయల వరకున్న రుణాలను మాఫీ చేసింది. మరోవైపు పవర్ లూమ్ పరిశ్రమను ఆదుకోవడానికి చర్యలు తీసుకున్నది. వస్త్రాల ఉత్పత్తికి అవసరమయ్యే నూలు, రసాయనాల మీద 50 శాతం సబ్సిడీ అందిస్తున్నాము. సబ్సిడీపై విద్యుత్ సరఫరా చేస్తున్నాం. దీనివల్ల పవర్ లూముల్లో ఉత్పత్తి వ్యయం తగ్గింది. ప్రభుత్వమే పూనుకుని కార్మికులకు నెలకు కనీసం 15 నుంచి 20 వేల రూపాయల వేతనం ఇచ్చేటట్టుగా యాజమాన్యాలను ఒప్పించింది.

118. చేనేత, పవర్ లూమ్ ద్వారా ఉత్పత్తి అయ్యే వస్త్రాలకు మార్కెట్ సమస్య తలెత్తకుండా ఉండేందుకు వివిధ ప్రభుత్వ శాఖలు మరియు ప్రభుత్వ పథకాలకు అవసరమైన వస్త్రాలను ప్రభుత్వమే కొనుగోలు చేస్తున్నది.

మరమగ్గాల ఆధునీకరణకు పూర్తిస్థాయి సబ్సిడీ:

మరమగ్గాల ఆధునీకరణకు పూర్తిస్థాయి సబ్సిడీ అందించాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. దుర్భరస్థితిలో ఉన్న మరమగ్గాల పరిశ్రమలను రక్షించేందుకు ప్రభుత్వం కృత నిశ్చయంతో ఉంది. మరమగ్గాల ఆధునీకరణకు అవసరమైన నిధులను చేనేత రంగానికి కేటాయించిన నిధుల నుండి వెచ్చిస్తున్నాము. ఎలాంటి పరిమితులు లేకుండా ఎంత మంది కార్మికులకైనా సహాయం అందించాలని నిర్ణయించాము.

టెక్స్‌టైల్ పార్కు:

120. వస్త్ర నగరిగా వరంగల్ ప్రతిష్టను పెంచేందుకు కాకతీయ మెగా టెక్స్‌టైల్ పార్కుకు గత అక్టోబర్ నెలలో స్వయంగా ముఖ్యమంత్రి గారే శంఖుస్థాపన చేశారు. అదేరోజు 22 సంస్థలు రూ. 3,440 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడులు పెట్టేందుకు ప్రభుత్వంతో ఒప్పందాలు

హైవేలు మరియు ఆకాశ వీధులు (స్కైవేలు) లను నిర్మించేందుకు మన ముఖ్యమంత్రి గారు చర్యలు చేపట్టారు.

134. హైదరాబాద్ నగరానికి తలమానికంగా నిలిచిన మెట్రో రైలును నాగోల్-మియాపూర్ మార్గాన్ని గౌరవ ప్రధాని నరేంద్ర మోడి గారి చేతుల మీదుగా ఇటీవలే ప్రారంభించుకున్నాం. మరో కొద్ది నెలల్లో మిగతా మార్గాల నిర్మాణం కూడా పూర్తి అవుతుంది.

135. హైదరాబాద్ తర్వాత తెలంగాణలో పెద్ద నగరం వరంగల్. ఈ నగరంలో మౌళిక వసతులు కల్పించడానికి ప్రభుత్వం ప్రతి ఏటా బడ్జెట్‌లో 300 కోట్ల రూపాయలు కేటాయిస్తున్నది ఈ బడ్జెట్‌లో యధావిధిగా 300 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నది. తెలంగాణ లోని మిగతా కార్పోరేషన్లలో అభివృద్ధి పనుల కోసం 400 కోట్ల రూపాయలు ప్రతిపాదిస్తున్నాం.

ఈ బడ్జెట్‌లో పురపాలక మరియు పట్టణ అభివృద్ధి శాఖకు రూ. 7,251 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

సాంస్కృతికం:

136. ఒక జాతి ఆత్మ ఆ జాతి సంస్కృతిలో ప్రతిఫలిస్తుంది. తెలంగాణ సంస్కృతి గొప్పతనాన్ని ప్రపంచానికి చాటేందుకు ప్రభుత్వం అనేక కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. ప్రతీ ఏటా బతుకమ్మ, బోనాల పండుగలను రాష్ట్రపండుగలుగా అధికారికంగా ఘనంగా నిర్వహిస్తున్నది. తెలంగాణ మహనీయుల పేరిట అవార్డులను అందిస్తున్నది. ఇటీవలనే సాహిత్య అభివృద్ధి కోసం సాహిత్య అకాడమీని స్థాపించింది. సాహిత్య అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో ఇటీవల హైదరాబాద్‌లో నిర్వహించిన ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు తెలంగాణ కీర్తిని దశదిశలా వ్యాపింపచేశాయి. నగరంలోని రవీంద్రభారతితో సహా తెలంగాణవ్యాప్తంగా సాంస్కృతిక శాఖ ఆధ్వర్యంలో నిరంతరం సంగీత, సాహిత్య, కళా సంబంధమైన కార్యక్రమాలెన్నో నిర్వహిస్తున్నది. ఈ కార్యక్రమాలు తెలంగాణ సంస్కృతిని వికసింపచేయడంతో పాటు, సంగీత, సాహిత్యాభిమానులలో నూతనోత్తేజం కలిగిస్తున్నాయి.

137. ఈ ఏడాది బడ్జెట్‌లో సాంస్కృతిక రంగానికి రూ.58 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

దేవాలయాల అభివృద్ధి - సిబ్బంది సంక్షేమము:

138. యాదగిరి గుట్ట దేవాలయ ప్రాంత అభివృద్ధి అధికారిక సంస్థ ద్వారా చేపట్టిన ఆలయ మరియు పరిసర ప్రాంతముల పునర్నిర్మాణ, అభివృద్ధి పనులలో ముఖ్యమైనవి ఈ సంవత్సరం పూర్తికానున్నాయి. ఇది దృష్టిలో పెట్టుకొని ఈ పనులకు రూ. 250 కోట్లు ప్రతిపాదించడమైనది. అదేవిధంగా వేములవాడ దేవాలయ ప్రాంత అభివృద్ధి అధికారిక సంస్థకు రూ. 100 కోట్లు ప్రతి పాదించడమైనది. ఇదే తరహాలో భద్రాచలం, బాసర మరియు ధర్మపురి దేవాలయ ప్రాంతాల అభివృద్ధికి శ్రీకారం చుట్టడానికి ఈ సంవత్సరం వరుసగా, రూ. 100 కోట్లు, రూ. 50 కోట్లు , రూ. 50 కోట్లు ప్రతిపాదించడమైనది.

139. ఆదాయ వనరులు లేక కావలసిన నిర్మాణ, పునర్నిర్మాణ పనులకు నోచుకోని దేవాలయాల అభివృద్ధికై పెద్ద ఎత్తున వస్తున్న విజ్ఞప్తులను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఎండోమెంట్ చట్టం క్రింద ఏర్పాటు చేయబడిన కామన్ గుడ్ ఫండ్ నిధికి సహాయముగా రూ. 50 కోట్లు ప్రతిపాదించడమైనది.

140. గౌరవ ముఖ్యమంత్రి చొరవతో దేవాలయాలలో పనిచేయుచున్న అర్చక మరియు ఇతర సిబ్బందికి పి.ఆర్.సి. 2015 సమాన వేతనాలను అమలు చేయుటకు జారీ చేసిన ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను అందరూ హర్షించడం జరిగింది. ఈ పథకం అమలుకు ప్రభుత్వ సహాయంగా ఈ సంవత్సరం రూ. 72 కోట్లు ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

శాంతి భద్రతలు - పోలీస్ సంక్షేమం:

141. అనేక దశాబ్దాలుగా నిత్యం అలజడి, అశాంతులతో తెలంగాణ సమాజం అట్టుడికింది. ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఏర్పడిన తరువాత, చరిత్రలో మొదటిసారిగా ప్రశాంతంగా జీవనం కొనసాగుతున్నది. ప్రజల్లో భవిష్యత్తు పట్ల భరోసా ఏర్పడడం ఒక కారణమైతే, నేరాలను అదుపులో ఉంచే శాంతి, భద్రతల వ్యవస్థ ప్రభావవంతంగా పనిచేయడం మరో కారణం. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడగానే ప్రభుత్వం పోలీస్ శాఖను పూర్తిగా ఆధునీకరించింది. అవసరమైన సిబ్బందిని నియామకాలు జరపడంతో పాటు, కావాల్సిన వాహనాలు, ఆధునిక సాంకేతిక పరికరాలు అందించి పోలీస్ శాఖను పటిష్టపరిచింది. పోలీస్ శాఖలో అనేక సంస్కరణలు అమలు జరిపింది. పోలీస్‌ల సేవలు ప్రజలకు చేరువ చేయాలనే లక్ష్యంతో రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా కొత్తగా 7 పోలీస్ కమీషనరేట్లను ఏర్పాటు చేసింది. వీటితో పాటు 27 కొత్త పోలీస్ సబ్ డివిజన్లను, 29 సర్కిళ్లను, 103 పోలీస్ స్టేషన్లను ఏర్పాటు చేసింది.

142. హోంగార్డుల దుస్థితిని గుర్తించి, ప్రభుత్వం స్పందించింది. తెలంగాణ ఏర్పడిన నాడు హోంగార్డుల వేతనం కేవలం 9,000 మాత్రమే. తెలంగాణ ప్రభుత్వం హోంగార్డులకు ఇప్పుడు 20,000 రూపాయలకు వేతనం పెంచింది. ప్రమాదకర పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటూ ట్రాఫిక్ పోలీసులు చేసే సేవలకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రత్యేక గుర్తింపును ఇచ్చింది. వారికి మూల వేతనంపై 30 శాతం ప్రత్యేక ప్రమాద అలవెన్సును ఇచ్చి గౌరవించింది. పోలీస్ శాఖ నియామకాలలో అభ్యర్థులకు విధించిన కనీస వయో పరిమితిని సడలించింది. ఎంతో కాలంగా పెండింగ్‌లో ఉన్న పోలీస్ అధికారులకు పదోన్నతి కల్పించింది. హోం శాఖకి ఈ బడ్జెట్‌లో రూ. 5,790 కోట్లు ప్రతిపాదిస్తున్నాను.

ఉద్యోగుల సంక్షేమం:

143. ఉద్యోగుల సంక్షేమానికి మా ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉన్నది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు పి.ఆర్.సి వేతన పెంపుదలలో దేశంలోనే మన రాష్ట్రం ఆదర్శంగా ఉంది. అదే విధంగా హోంగార్డులు, కాంట్రాక్ట్, ఔట్‌సోర్సింగ్, అంగన్‌వాడి ఉద్యోగులు, ఏ.ఎన్.ఎం లు, ఆశా వర్కర్లు, విద్యావాలంటీర్లు, వి.ఆర్.ఏ లు, పార్ట్ టైం మరియు ఫుల్ టైం కాంటింజెంట్ ఉద్యోగులు, సెర్ప్ ఉద్యోగులు 2,27,782 మంది ఉద్యోగుల వేతనాలు సంవత్సరానికి రూ. 1023.43 కోట్ల ఖర్చుతో గతంలో ఎన్నడూ లేని విధంగా పెంచిన ఘనత మా ప్రభుత్వానిదే.

ఉద్యోగులు, జర్నలిస్టులకు కార్పోరేటు దవాఖానాల్లో నగదు రహిత వైద్యం అందుబాటులోకి తెచ్చాం. వెల్‌నెస్ సెంటర్ల ద్వారా ఉద్యోగులకు ఓ.పి. సేవలు కూడా అందుబాటులోకి వచ్చాయి.

ఉద్యోగ నియామకాలు:

144. తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పడిన తరువాత, ఉద్యోగుల విభజన, కోర్టు కేసులు వంటి అనేక సమస్యలను అధిగమించి, ఇప్పటివరకు 1,10,012 నేరు నియామక ఖాళీలు గుర్తించడం జరిగింది. అందులో 83,048 ఉద్యోగాల భర్తీకి ఇప్పటికే ఉత్తర్వులు జారీ చేశాము. 27,588 సంఖ్య ఉద్యోగాల నియామకాలు పూర్తి అయినవి. మిగిలిన ఉద్యోగాల భర్తీ ప్రక్రియను వేగవంతం చేయుటకు అన్ని చర్యలు తీసుకోవడం జరుగుతుంది.

2016-17 అకౌంట్లు:

145. తెలంగాణ అకౌంటెంట్ జనరల్ గారు ధృవీకరించిన లెక్కల ప్రకారం 2016-17 ఆర్థికసంవత్సరంలో రూ. 1,33,823 కోట్లు ఖర్చు అయింది. రెవెన్యూ మిగులు రూ. 1386 కోట్లు.

సవరించిన అంచనాలు 2017-18:

146. 2017-18 సవరించిన అంచనాల ప్రకారం మొత్తం ఖర్చు రూ. 1,42,506 కోట్లుగా అంచనా వేశాము. ఇందులో రెవెన్యూ వ్యయం రూ. 1,06, 603 కోట్లు కాగా, క్యాపిటల్ వ్యయం రూ. 25,447 కోట్లు. ఇది సవరించిన అంచనాలలో 95 శాతం. జి. ఎస్.టి ప్రారంభించడం వల్ల కలిగిన ప్రారంభ ప్రతికూల పరిణామాల వల్ల ఆదాయం పెరుగుదల గత ఆర్థిక సంవత్సరం కంటే స్వల్పంగా తగ్గింది.

147. 2018-19 లో రాష్ట్రస్వంత ఆదాయం రూ. 73,751.88 కోట్లు 2017-18 సంవత్సరం సవరించిన అంచనాలతో పోలిస్తే 20 శాతం అధికం. కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి రావాల్సిన నిధులు 2017-18 బడ్జెట్ అంచనాల ప్రకారం రూ. 26,857.67 కోట్లు. కాగా, 2018-19 బడ్జెట్‌లో రూ. 29,041.88 కోట్లను ఆశిస్తున్నాము. ఈ ఆశించిన పెరుగుదల నామ మాత్రమే.

2018-19 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రూ. 1,74,453.84 కోట్ల వ్యయాన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నాను. దీనిలో రెవిన్యూ వ్యయం రూ.1,25,454.70 కోట్లు మరియు క్యాపిటల్ వ్యయం రూ. 33,369.10 కోట్లు. మొత్తం ప్రతిపాదించిన వ్యయంలో క్యాపిటల్ వ్యయం 19 శాతం. ఇది మిగతా రాష్ట్రాలతో పోల్చితే చాలా ఎక్కువ.

148. క్యాపిటల్ పద్దు కింద ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో 2013-14లో ఖర్చు అయిన మొత్తం రూ. 15,280 కోట్లు మాత్రమే. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత క్యాపిటల్ వ్యయం గణనీయంగా పెరిగిందని గౌరవ సభ్యులు గుర్తించాలని మనవి.

149. ప్రభుత్వ పథకాలను అమలు చేసే కార్పోరేషన్లు బడ్జెటేతర పద్ధతుల్లో కూడా నిధులు సమకూర్చుకుంటున్నాయి. కాబట్టి మొత్తం వ్యయం, బడ్జెట్‌లో ప్రతిపాదించిన దానికంటే ఎక్కువగా ఉంటుందని గౌరవ సభ్యుల దృష్టికి తెస్తున్నాను.

2018-19 సంవత్సరంలో రెవెన్యూ మిగులు రూ. 5520.41 కోట్లు, ద్రవ్యలోటు రూ. 29,077.07 కోట్లు ఉండగలదని అంచనా వేస్తున్నాము. ద్రవ్యలోటు రాష్ట్రజిడిపిలో 3.45 శాతం.

ముగింపు:

150. అనేక ప్రతికూల పరిస్థితులు, అస్పష్టతలు, అనుమానాలు, సవాళ్ల మధ్య ఏర్పడిన నూతన రాష్ట్రం అనతికాలంలోనే అనేక విషయాల్లో దేశానికి ఆదర్శంగానిలిచే స్థాయికి ఎదిగింది. ప్రజాసంక్షేమం, మౌలిక వసతుల కల్పన, సంస్కరణల్లో తెలంగాణ చూపిన మార్గం తమకు కూడా అనుసరణీయమని ఇతర రాష్ట్రాల ప్రభుత్వాలు భావిస్తున్నాయి. వర్తమానంలో ప్రభుత్వం సాధిస్తున్న విజయాలతో భవిష్యత్తు ఉజ్వలంగా ఉంటుందనే ఆత్మ విశ్వాసం నేడు తెలంగాణా సమాజంలో తొణికిసలాడుతున్నది. ఆ విశ్వాసమే ప్రాతిపదికగా, బంగారు తెలంగాణా నిర్మాణం ధ్యేయంగా రాష్ట్రప్రజల సమాగ్రాభివృద్ధి కోసం రూపొందించిన ఈ వార్షిక బడ్జెట్‌ను ఆమోదించవలసిందిగా గౌరవ సభ్యులను తమరి ద్వారా కోరుతున్నాను.

//జై హింద్//

//జై తెలంగాణ//

SPEECH OF SRI EATALA RAJENDER, HONOURABLE FINANCE MINISTER WHILE PRESENTING THE BUDGET FOR THE YEAR 2018-19 TO THE STATE LEGISLATURE ON MARCH 15, 2018

Hon'ble Speaker Sir,

I consider it as a great privilege and honour to present the fifth consecutive Budget of the State. On this occasion, I express my gratitude to the Hon'ble Chief Minister, Sri Kalvakuntla Chandrasekhar Rao garu for reposing trust in me and entrusting me with this great responsibility.

2. We have successfully completed nearly four years of the formation of the State. As we are shortly entering the fifth year, let me briefly recapitulate the long struggle for the attainment of statehood by over three and a half crore people, the unflinching leadership behind the struggle, injustice meted out to Telangana in the combined State in irrigation, allocaton of financial resources and employment - Nellu, Nidhulu and Niyamakalu and the precarious power and economic situation at the time of formation of the new State. We also need to recall the tremendous efforts put in by the State to address the acute power shortage and to put the State economy back on track through the initiation of a number of innovative schemes. We have crossed a number of milestones in fulfilment of the aspirations of people. Within a short period of 45 months, we have achieved significant and noteworthy development in a number of areas. We have moved from darkness to light, from despondency to self-confidence, from deprivation to development and from migration to agricultural development. The formulation of the fifth Budget of the State is in continuation of this journey and reflects the commitment of the Hon'ble Chief Minister that welfare and development programmes should benefit the poor.

STATE ECONOMY

3. The average annual GSDP growth rate of the Telangana region at constant prices in the combined State was barely 4.2% in the two years (2012-13 and 2013-14) immediately preceding the formation of the new State, as compared with the national average of 5.9 per cent. After the formation of the new State, the growth picked up momentum and there is a perceptible increase in the growth from year to year.

4. The growth at constant prices improved from 5.4 per cent in 2013-14 to 6.8 per cent 2014-15 and this improvement continued in all the succeeding years. The growth rates in 2015-16 and 2016-17 were 8.6 percent and 10.1 percent respectively. During the current year 2017-18, the economy of Telangana is estimated to grow at 10.4 per cent in real terms as compared with the national GDP growth of 6.6 per cent. The higher GSDP growth in Telangana is noteworthy.

5. I am glad to bring to the notice of this August House that Telangana achieved a double-digit growth bucking the national trend, despite the adverse short term to medium term impact of demonetisation and the teething problems following the introduction of GST.

6. The manufacturing sector, which had been registering negative growth rates in the Telangana region of the combined State, has turned around because of the significant improvement in the power situation and investor friendly investment policies and achieved a growth of 6.4 percent in 2015-16. This improved further to 7.4 percent in the year 2016-17. Advance estimates put the growth of manufacturing sector at 7.6 percent in 2017-18.

7. Because of the significant improvement in power situation and augmentation of irrigation facilities, agricultural growth is promising. The growth of agriculture and allied sectors is estimated to reach 6.9 percent in 2017-18. With improvement of irrigation as a result of projects and renovation of tanks, 24 hour uninterrupted power supply and optimum utilization of ground water, there is likely to be further improvement in agriculture sector in 2018-19. Let us all pray for a timely and normal rainfall.

8. Overall, GSDP at current prices which was Rs. 6,41,985 crore last year (2016-17) is estimated to increase to Rs. 7,32,657 crore in 2017-18, recording a growth of 14.1%.

9. The growth of per capita income is improving year after year. The per capita income of the State at current prices is estimated to increase by 13.4% from Rs. 1,54,734 in 2016-17 to Rs. 1,75,534 in 2017-18. This is significantly higher than the national growth of 8.6%.

10. If we observe the situation before and after the formation of the State, the progress is crystal clear. This was possible only because of the perceptible improvement in the formulation of innovative growth and welfare enhancing policies and their proper implementation. The progress is the result of formulation of appropriate polices after proper assessment of resources and needs of people. The same principles have been followed in the preparation of the Budget for 2018-19. Let me now present before the House important allocations proposed in the Budget.

AGRICULTURE

11. The growth of agricultural sector is vital for the development of the State. The policies adopted in the combined State have pushed the agriculture sector into crisis. The Government has decided to revive agriculture sector in Telangana for strengthening rural economy. To provide immmediate relief to farmers, our Government has waived the crop loans in the firest instance the crop loans of 35,29,944 farmers amounting to Rs. 16,124 crore were paid by the Government to the banks.

Investment Support Scheme:

12. The problems of the farmers can be mitigated only when the Government provides irrigation facilities, investment and remunerative price for their produce. The irrigation problems are addressed by constructing projects with lightning speed on one hand and reviving tanks on the other. The Government has taken a remarkable and innovative decision to address the investment problem of farmers. Investment is very crucial for farmers during cultivation. The farmer is getting caught in the vicious debt trap with huge interest burden when he borrows money to meet his investment needs for cultivation. To save the farmer from this distress, Government has decided to provide the required investment to farmers. None of the Government in the Country could think of such a bold move to help the farmers in the history of the independent India. In this respect, under the leadership of Hon'ble Chief Minister Sri K.C.R, Telangana stood as a role model for the Country.

13. From the year 2018-19 onwards Government will provide investment support at a rate of Rs. 4000/- per acre per crop for two crops (totalling to Rs. 8000/- per acre) to every farmer. The investment support for khariff season, will be distributed from April onwards and for Rabi from November onwards to farmers in the entire State. For this Scheme an amount of Rs. 12,000 crore is proposed in the Budget.

Land Records Updation Programme:

14. Accurate land records are essential for providing investment support to the farmers. Our Government took up the gigantic task of comprehensive land records updation programme (LRUP) in the State. The land records pertaining to 10,823 villages were verified by 1507 teams of Revenue Department account wise in respect of 72,13,111 khatas and necessary updations were carried out. Working day and night, the teams have surveyed and certified/purified 96% of land records as litigation free and up to date. The Government is shortly launched "DHARANI" website with details of all land records in the State.

Simplified Land Registration:

15. The Government has decided to simplify registration of agricultural and non-agricultural lands. Sale deeds are being standardised. The responsibility of registration of lands in the Mandals where there are no registration offices, is being entrusted to Mandal Revenue Officers. This will ensure land registration and mutation on the same day.

Rythu Samanvaya Samithi (Farmers' Coordination Committee):

16. The groups in unorganised sector are unable to achieve their rights. Nobody cares for the rights to these sections. The plight of farmers in Telangana is exactly similar. The farmers in Telangana are far behind in achieving their legitimate rights and benefits. The farmers are facing these problems because they did not appreciate the strength of being organised. The farmers should understand the strength of unity. To convert the idea of Hon'ble Chief Minister of unity and coordination among farmers into a reality, "Rythu Samanvaya Samithies" (Farmer Coordination Committees) are formed.

17. Farmer Coordination committees with 1,61,000 farmer members across the State is formed. Farmer Committees are constituted - at Village level with 15 members, at Mandal and District levels with 24 members each and at the State level with 42 members. The State level committee will have representatives of farmers, agricultural officers, scientistes and experts as members.

18. This Committee will function as a link between farmers and Government. The mandate of the farmers' committee is to create a sense of mutual co-operation among farmers, being awareness and enlighten farmers to resolve the problems of the sector and to ensure minimum support price to the produce of the farmers. The Committee may mediate between farmers and buyers to achieve the support price for harvested crop. The Committee may procure agriculture produce if the market prices are not remunerative. Government will guarantee the procurement and provide necessary funds.

Farmers' Forum (Rythu Vedika):

19. Farmers need a platform to exchange their views and to discuss various issues concerning them. The Government has already appointed an Agriculture Extension Officer for a cluster of 5000 acres. On the

same lines. Government will set up a farmers' forum for every cluster.

Rythu Bheema:

20. Majority of farmers in Telangana are small and marginal. The family of the farmer suffers untold miseries when a crop fails, and if the farmer who is the head of the family dies, then situation of the entire family suddenly goes topsy-turvy. In such a situation, the wife and the children of such a farmer face a bleak future. Hon'ble Chief Minister is determined to ensure that the family of the farmer should not be on roads if such a difficulty arises. To standby such farmer families, a new Farmer Group Insurance scheme called "Rythu Bhima Pathakam" is going to be implemented. The farmers in the State would be covered with a life insurance cover of Rs. 5.00 lakh under the scheme. For the "Rythu Bhima Pathakam" an amount of Rs. 500 crore is proposed in the Budget.

Promotion of Farm Mechanization:

21. Farm mechanisation reduces drudgery and costs in addition to timely completion of agricultural activities. Government is promoting extensive mechanisation of agriculture by providing incentives. Government is supplying machinery and spare parts at a subsidised price. So far, 13,934 tractors, 31,274 farm equipment. 4,71,000 tarpaulines, and 26,179 sprayers were distributed at a subsidy ranging from 50% to 95% to the farmers in Telangana. Along with these items, it is proposed to distribute transplantors at subsidised rates. For promotion of farm mechanisation an amount of Rs. 522 crore is proposed in the Budget.

Drip Irrigation:

22. Drip irrigation is beneficial for Telangana. More area can be irrigated with less water under this method. In Telangana, 14 lakh acres are cultivated with drip irrigation method. Our Govrnment has targetted to bring another 29 lakh acres under micro/drip irrigation. Government is providing 100% subsidy to SCs/STs, 90% subsidy to small and marginal farmers and BCs, and 80% subsidy to others for purchase of micro irrigation equipment. Earlier subsidy was given for a maximum of $2^{1/2}$ acres not exceeding Rs. 1 lakh to each farmer. But at present our Government is giving subsidy for a maximum of $12^{1/2}$ acres up to Rs. 6.25 lakhs. For promoting of micro irrigation, a sum of Rs. 127 crore is proposed in this Budget.

Polyhouses and Greenhouses:

23. Our Goverment is giving a subsidy of 75% for establishing ployhouses and green houses, to small and marginal farmers. With Government's initiatives, the greenhouse and polyhouse cultivation has increased. In the combined State, the cultivation under polyhouses was limited to 129 acres. The subsidy was limited to 50% and 1/2 acre only, but now our Government is giving a higher subsidy up to 75% for establishing polyhouses, and after formation of Telangana, 1150 acres are brought under polyhouse cultivation. An amount of Rs. 120 crore is proposed in the budget towards polyhouse and greenhouse cultivation.

Development of Marketing Facilities:

24. After formation of Telangana, the Government has undertaken many initiatives to strengthen the Marketing Department. Procurement centres are being established as per the requirement/demand. Exclusive market yards are being established for vegetables, fruits etc. Integrated markets are being established for the convenience of consumers. Rythu bazars are being constructed with all modern facilities. Roadside vegetable markets with all facilities are being constructed for the benefit of street vegetable vendors.

Construction of Godowns:

25. Our Government has increased the capacity of godowns considerably. At the time of formation of Telangana State, there was a storage capacity of 4.00 lakh tonnes only. In the last $3^{1/2}$ years, our Government has newly constructed 356 godowns which enhanced the storage capacity to 22.47 lakh tonnes. It has also been decided to have at least one godown in every Mandal.

Cold Storage Linkages:

26. Our Government took a decision to have cold storage linkage in the State to preserve perishable agriculture produce and to keep them fresh for longer duration. For the developmental activities under taken by the Marketing Department. an amount of Rs. 132 crore is proposed in this Budget. An amount of Rs. 15,788 crore is proposed towards Agriculture and Marketing sectors.

CIVIL SUPPLIES DEPARTMENT

27. The State Government, during the last Khariff, has procured record quantity of 53.67 lakh MTs of paddy from 11 lakh farmers through 5217 paddy procurement centres, spending Rs. 8,100 crore.

28. E-PoS machines have been installed in all the 17,027 fair price shops in the State. As a result, the susidy would be passed on to the genuine beneficiaries. An amount of Rs. 2,946 crore is proposed to the Civil Supplies sector in this Budget.

IRRIGATION PROJECTS

29. With an aim of providing irrigation facilities to one crore acres, our Government undertook the task of construction of Irrigation Projects. 23 major and 13 medium irrigation projects are being constructed on Godavari and Krishna rivers. Palamuru project which was pending for decades are being completed at rapid pace. As on date irrigation facilities are provided to $6^{1/2}$ lakh acres in old Palamuru district. By this monsoon, irrigation will be provided to 8 lakh acres. Palamur Ranga Reddy Lift Irrigation Project is being constructed at a fast pace as a permanent solution to the problems of three districts : erstwhile Palamuru with high migrant labour, fluoride affected erstwhile Nalgonda district and severely drought effected erstwhile Ranga Reddy district. The determination and commitment exhibited by the Government in completing these projects have instilled immense confidence in people. The daily workers who earlier left villages and migrated to other areas for livelihood are returning back to their native places indicating a process of reverse migration.

30. The Government completed the Bhakta Ramadasu Lift Irrigation Project in a record time. The drought prone Paleru Constituency has become fertile land. The Sita Rama Project Lift Irrigation project on the Godavari River is progressing rapidly to make Khammam a fertile district. From Kaleswaram Project, which is considered as a blessing for combined Adilabad, Nizamabad, Karimnagar, Medak, Warangal and Nalgonda districts, we would start pumping water and give partial benefits in a few months. In another two years, Kaleswaram Project with reservoirs and canals would be completed. The works are in progress on a war footing for providing irrigation to nearly 36.75 lakh acres. With relentless persuasion, Government could get all permissions for Kaleswaram project on time.

31. Through Mission Kakatiya Scheme, tanks are being rejuvenated. In the first phase, tanks with highest water retaining capacity were revived and the works in other tanks are in progress.

32. An amount of Rs. 25,000 crore is proposed for Irrigation in the budget 2018-19.

REVIVING RURAL ECONOMY

33. Urbanisation alone should not be perceived as development. Only when the rural economy expands, the development is inclusive and comprehensive. Telangana Government is implementing a strategy for reviving the rural economy. An action plan is being implemented for improving the living standards in rural areas. while initiating measures for growth of agriculture sector, Government is also implementing schemes for allied sectors. Government has formulated special schemes for the artisans dependant on rural ecomomy.

34. For comprehensive development of villages and to strengthen the Panchayat System, Government is going to introduce a 'New Panchayat Raj Bill' in this session.

35. Recently Government has appointed the "First Telangana State Finance commission" for recommending devolution of financial resources to rural and urban local bodies.

36. Further, for strengthening the rural local bodies, Rs. 1,500 crore and for urban local bodies, an amount of Rs. 1,000 crore is proposed in the Budget. This itself bears testimony of our Government's commitment towards local bodies.

Sheep Breeding:

37. Sheep breeding is the traditionl profession of Golla, Kuruma communities. If properly managed a flock of sheep is an ever increasing asset. Due to negligence of earlier Governments, in spite of having skills, the Golla, Kuruma communities did not receive any encouragement. In order to improve the living standards of lakhs of Gollas and Kurumas in the State, our Government has decided to develop sheep breeding as an industry and started distributing sheep in a big way. In the first phase, it was decided to distribute 84 lakh sheep to 4 lakh families. In the current year, as of date more than 50 lakh sheep were already distributed at 75% subsidy to two lakh, thirty five thousand families. These sheep gave birth to 17 lakh lamb babies resulting in an addition of 67 lakhs sheep stock in the State. For implementing the sheep breeding scheme in the first phase, an amount of Rs. 5,000 crore was provided. This scheme is being implemented not only with budgetary allocations but also off budget borrowings from financial institutions.

38. This scheme is reviving the rural economy and is in the process contributing to the progress of the State. The meat required for the State is being produced in the State itself. It is the endeavour of the Government to place the State in the first position in meat production. Government has decided to encourage meat processing units to process the meat and export it to national and international markets.

Fish Farming (Pisciculture):

39. Gangaputra, Mudiraj, Boya and Bantu communities depend on fish farming for their livelihood. Their population is sizeable in Telangana. There are

enough water resources for fish farming in the State. To augment the already existing reservoirs and tanks, the Government is constructing many new projects. Through Mission Kakatiya, thousands of tanks are being revived. These measures make thousands of TMC of storage capacity of water resources available. If fish forming is taken up in all these, the State would have enormous wealth of fish and all the fishermen in the State can get employment. Government has designed and is implementing a scheme in this direction. Government has developed action plan to produce 3,20.000 tonnes of fish every year. For this purpose, fish seed is being distributed free of cost. The fishing rights have been completely granted to the fishermen. To provide marketing facilities to these fishermen, 31 wholesale fish market at a rate of one market per district and 200 retail markets are being established. To supplement the budgetary allocations to this scheme, funds are being provided through off budget borrowings from the financial institutions.

Encouragement of Poultry:

40. Hyderabad has developed as a poultry industry hub and the State is considered as "Egg Basket of India". The State ranks no. 1 in chicks and feed production in th entire Country. In the production of chicken meat, our State is in second place in the Country. Directly and indirectly lakhs of people are depending on poultry industry. With the development of poultry sector, healthy food like eggs and meat will be available in abundance. The Government is providing power at subsidised tariff to poultry industry. To augment this sector, Government is taking up many more measures. For the development of poultry sector, an amount of Rs. 109 crore is proposed in this Budget.

WELFARE SECTOR

41. This Government is spending more money on welfare programmes to ensure upliftment of the poor people. Telangana is implementing unique welfare schemes which are not being implemented anywhere in the Country. Welfare to every house, happiness in every face is the slogan with which the Government is implementing these schemes to provide assurance to the people. This administration of the Hon'ble Chief Minister can be cosidered as a golden era for welfare.

Aasara Pension:

42. To support the destitute and helpless, the Government is giving monthly pensions. Pensions at a rate of Rs. 1,000/- per month are being paid to the aged, widows, todday tappers, weavers,aids patients, beedi workers, and single women. Pensions at the rate of Rs. 1,500/- per month are given to the differently abled persons and old age artists. Besides these, the Government has specially considered the problem of people suffering with elephantiasis or filaria and decided to extend to them pension of Rs. 1000/- per month.

43. In the combined State, an amount of Rs. 853 crore was being spent on distribution of pensions to 31 lakh people at a rate of Rs. 200 per month, while our Government is spending Rs. 5,300 crore per year for 41,78,291 people. This bears testimony to our Government's concern for the poor, helpless and distitute.

Kalyan Lakshmi/Shadi Mubaarak:

44. Kalyana Lakshmi scheme is being implemented satisfactorily under the supervision of Hon'ble Members and people's representatives. The poor parents grappling with problems of getting their girls married found a solution with this scheme.

45. Shri Kailash Satyardhi, Noble laureate and child rights activist commended the scheme during his recent visit to Karimnagar and opined that the scheme is helpful in eradicating child marriages. Initially started for the benefit of SCs, STs and minorities, this was gradually extended to BCs, and economically poor belonging to upper castes. So far, 2,12,126 women under Kalyana Lakshmi and 78,003 under Shadi Mubaarak got the benefit. The Government has so far incurred an amount of Rs. 1,625 crore under the scheme.

46. For the schemes of Kalyana Lakshmi/Shaadi Mubaarak an amount of Rs. 1,450 crore is proposed in the Budget of 2018-19.

WOMEN AND CHILD WELFARE

47. Women are agitated that though they constitute 50 per cent in the society, they are deprived of equality. Women are demanding 33 percent reservations in legislative bodies. The Assembly has passed a resolution supporting their legitimate demand. The Government is providing 33 percent reservations in all institutions within its jurisdiction. To ensure representation in market committees, reservations have been provided for women for the first time after the formation of Telangana. The credit of providing 33 percent reservations to women in Police Department goes to this Government. For effective implementation of schemes intended for the welfare of women and children at field level. Government has appointed 16 women organisers with suitable honorarium.

Aarogya Lakkshmi - Nutritious food:

48. In Telangana State there are 35,700 Anganwadi centres. In these centres, nutritious food is being supplied to pregnant, lactating women and small children below the age of 6 years. A scheme called "Aarogya Lakshmi" is being implemented with an intention of providing complete meal for the health of mother and child and for overall growth of infants.

49. Before formation of Telangana, mini-hot meal was being provided to children between the age group of 3 and 6 years only. further in 81 ICDS project centres hot meal was being supplied during noon to pregnent and lactating women. In order to ensure sufficient food with nutritious value to the poor, our Government is providing nutritious full meal in all Anganwadi centres to pregnant and lactating women, and children every day.

50. Every month on the first day, a two and half Kg. pack containing milk powder, wheat floor, eggs for children, sugar, oil, redgram is being provided to the beneficiaries. Under this scheme 9,46,115 children between the age group of 7 months to 3 years, 5,03,360 children between the age group of 3 to 6 years and 3,66,860 pregnant and lactating women are getting benefits.

51. While the Government of India assistance for the Arogya Lakshmi scheme is at a rate of Rs. 3.50 per women, the State Government is adding five and half times to the GOI assistance i.e., Rs. 17.50 and incurring an amount aggregating to Rs. 21/- per wormen. For this scheme an amount of Rs. 298 crore is proposed in this Budget.

52. The honorarium of Anganawadi workers and helpers has been enhanced in two phases. About 67,411 staff serving the poor women and children in the State got benefitted with this enhancement. The honorarium of Anganwadi workers was enhanced from Rs. 4,200/- to Rs. 10,500/- and for helpers from Rs. 2,200/- to Rs. 6,000/- per month.

53. For Women and Child Welfare Department, an amount of Rs. 1,799 crore is proposed in this Budget.

SC AND ST DEVELOPMENT FUND

54. The Government has set two good traditions in spending funds for the progress of SCs and STs during the year 2017-18. A Special Development fund has been created in proportion of the population of SCs and STs. An enactment has been made to carry forward unspent balances of funds allocated in a year to next year. No State Government in the Country could enact such an ideal enactment to protect the interests of SCs/STs in the society. This credit goes to Telangana State alone. This year also Government is allocating funds to Special Development Fund. In 2018-19, Rs. 16,453 crore is allocated to SC SDF and Rs. 9,693 crore to ST SDF.

Welfare of Scheduled Castes:

55. As per 2011 census, the SC populaton in Telangana State is 50,08,300 constituting 15.45 per cent of the State population. The Government is implementing several schemes for the education and economic development of SCs. About 55,576 students are getting benefitted through 675 hostels. For 9th and 10th class students, special hostels are provided. In these special hostels, 17,373 students are studying. Post-matric scholarship is being given to all the eligible SC students till they pursue their education. With this, about 2.5 lakh students per annum are getting benefitted. After formation of the State, an amount of Rs. 1459 crore scholarships have been disbursed so far.

56. Under Kalyana Lakshmi scheme, an amount of Rs. 436.86 crore was spent benefitting 71,770 SC women. Out of 1,12,088 students studying in social welfare residential schools, 75,727 are girls. The Hon'ble Members are aware that these children from the poorest families are not only doing well in education but also in other activities. These students are getting admissions in prestigious institutions like IITs, NITs, Azim Premji University, Delhi University etc. It is a matter of pride to all of us that these students from social welfare residential schools have won several State and National level awards.

57. For the Scheduled Caste Development Department, an amount of Rs. 12,709 crore is proposed.

Financial assistance for Self Employment Scheme:

58. There has been a substantial increase in the subsidy component in economic support schemes implemented for providing self-employment to SC youth. While there was a maximum limit of Rs. 1.00 lakh in the combined State, our Government has enhanced it to Rs. 5 lakhs.

Distribution of 3 acres Land to Dalits:

59. The Government is continuing the programme of distribution of 3 acres land to SCs uninterruptedly. Based on the availability, land is being purchased for distribution to SCs. After formation of Telangana, in just 45 months, 12,745 acres of land was distributed to 4,939 SCs under the scheme. For this scheme an amount of Rs. 1,469 crore is proposed.

T - PRIDE:

60. To promote, enthusiastic SC, ST entrepreneurs, the Government is implementing a new programme called Telangana State Programme for Rapid Incubation of Dalit Entrepreneurs (T - PRIDE). Incentives are being provided to those who set up new industries and also for expanding the existing industries. Power subsidy at a rate of Rs. 1.50 per unit is being provided to the units being set up by SCs, STs. Interest subvention enabling interest payment at 4 per cent per annum for the loans taken to establish small scale industries and food processing units is being provided. Under the investment scheme, 35 per cent of total investment as subsidy is being provided to SCs, STs for establishing industrial units and for SC, ST women entrepreneurs the subsidy is 45 per cent. The Government has decided to impart necessary training to SC, St engineering graduates and to entrust them contracts of Government development activities.

Welfare of Scheduled Tribes:

61. As per 2011 census, the ST population in Telangana State is 32.87 lakhs. Out of 32 Scheduled Tribes in the State, 4 tribes are considered as PVTG. Our Government is implementing several development schemes for the welfare of scheduled tribes.

62. The Government has given priority for the education of children of Scheduled tribes. For this 319 Ashrama schools, 149 hostels, 1432 girijan primary schools, 163 post matric hostels, 85 gurukulams, 29 mini gurukulams, 33 gurukula junior colleges and 22 gurukula degree colleges are functioning. In these institutions 2,06,428 students are being imparted quality education.

63. Under economic support scheme, 20,000 beneficiaries would be provided with assistance in the ensuing financial year. Under land development scheme 5,000. ST beneficiaries would be provided with the irrigation facility. BT roads are being proposed in 354 villages in ITDA areas of the State and 619 ST hamlets, in plain areas. Jangubai fair, Nagoba Fair, Sant Sevalal birth day celebrations etc., which are considered as symbols of tribal culture are being celebrated in a glorious manner.

For Tribal Welfare department, an amount of Rs. 8,063 crore is proposed in the Budget.

Thandas-Gram Panchayats:

64. Since thandas are considered as wards in villages, they are subjected to discrimination in the provision of infrastructure facilities. There has been a long standing demand for recognising aadivasi hamlets, tribal thandas as Gram Panchayats. Fulfilling their long standing demand, the Government is going to recognise thandas and aadivasi hamlets as Gram Panchayats.

BACKWARD CLASS WELFARE

65. The Government is initiating various measures for the overall development of backward classes who constitute 52 per cent of the population. In 450 pre-matric hostels, 250 college hostels in the State, 73,301 students are deriving benefits. Under post-matric scholarship scheme 7,58,093 students are being paid tuition fees and maintenance fees. Under this programme 88,708 students of economically backward sections are also getting benefitted in 192 residential schools, 19 residential colleges and one women degree college being run under the aegies of Mahatma Jyothibha Pule Telangana Backward Classes Residential School Society, 40,075 students are being provided with excellent education. Out of these institutions, 119 residential schools were started on 12th June 2017, thus creating history.

66. The Government has decided to provide financial support by distributing necessary tools to all those professional communities which are serving the society like nayee brahmins, washermen, medhari, vaddara, viswakarma, gouds and others. Government has also formulated specific programmes for them.

67. Government has established an MBC Corporation with an investment of Rs. 1,000 crore for the welfare of most backward communities who do not even have recognition in the society. Government is formulating policies for the development of MBCs and the action plan will be implemented shortly.

68. An amount of Rs. 200 crore for the federations of washermen and Rs. 250 crore for nayee brahmins is proposed in Budget. An amount of Rs. 5,920 crore is provided in the budget for the welfare of Backward Classes.

MINORITIES WELFARE

69. In Telangana minorities are also reeling under poverty like SCs and STs. Due to this, the Government has decided to extend all the schemes meant for the welfare of SCs and STs to the minorities also for their overall development. Minorities Development Corporation has been strengthened. Allocations to minorities welfare are being enhanced year after year. Laying special focus on the education of minorities, the Government has set up 206 Residential

educational institutions for minorities in the last 4 years. In these institutions 47,818 students are being imparted qualitative education. We were questioned as to where from the Government would get students when such large number of institutions are opened in one academic year. But today there is a lot of demnd for admissions into these institutions. This would be an example to demonstrate that any programme which is taken up to meet aspirations of the people in a planned manner would get enthusiastic public applause. An amount of Rs. 735 crore is proposed for these minority residential schools.

70. 4,300 Sq. yards of land along with Rs. 20 crore has been allotted for constructing a building to Anis Ul Gurba which takes care of the Muslim orphans.

71. The subsidy under self-employment schemes for minority youth has been enhanced from 50% to 80%. Every year, during Ramzan and Christamas festivals new clothes to about 2 lakh people are distributed. By hosting dinners in the places of worship during their festivals, the Government is sharing in their joy. The Government is paying honorarium at a rate of Rs. 1500/- per month to Imams and Mouzans working in 5000 Mosques which is not the practice anywhere in the Country. 8934 Imams and Mouzans throughout the State are being benefitted. The Government has alloted 10 acres of land at Kokapet for construction of Hyderabad Islamic Centre cum Conventional Hall with international standards. Government has initiated steps for preserving Urdu langauage. Government is appointing Urdu Teachers in Government educational institutions.

72. An amount of Rs. 1200 crore was provided in previous year for the welfare of minorities. In this year the same has been enhanced substantially and an amount of Rs. 2,000 crore is proposed.

Welfare of Other Communities:

73. Though Brahmins command respect in the society, financial backwardness is worring them. For their welfare, Government has already established a separate corporation and is allocating Rs. 100 crore each year. In the current year's Budget also, an allocation of Rs. 100 crore is proposed.

74. Reddy hostel has played a vital role in Telangana's social renaissance. The Centenary celebrations of the hostel established with an initiative of renowned personality, Kotwal Raja Bahadur Venkatram Reddy have been completed recently pomp and gaiety. As announced during those celebrations, Government allotted fifteen acres of land for construction of Reddy Hostel Building Complex at Budwel, and an amount of Rs. 10.00 crore was sanctioned by Hon'ble Chief Minister for construction of hostel complex.

75. Government has taken a policy decision to allocate land in Hyderabad for construction of buildings for each of the communities. Government intends that these buildings serve as welfare centres for respective communities.

76. Government is showing keen interest for the welfare of all communities. Unparalleled in the Country, a special fund for the welfare of the journalists has been established. Government has already provided Rs. 130 crore to this fund. This fund, is being utilised for sanctioning an ex-gratia of Rs. 1.00 lakh with a monthly livelihood assistance to the bereaved family of journalists who die in harness. For the welfare of journalists, in 2018-19 Budget, an amount of Rs. 75 crore is proposed. Telangana Government is unique in the Country to establish a special fund with a corpus of Rs. 100 crore for the welfare of advocates.

DOUBLE BED ROOM HOUSES

77. Construction of Double bed room houses started with the good intention that even poor people should live in houses with all facilities and dignity, has picked up pace. The scheme of constructing double bed room houses without charging even a rupee from the poor where the entire burden of expenditure is being borne by the Government is implemented only in Telangana and nowhere else in the Country. Throughout the State 2,72,763 two bedroom houses have been sanctioned. 9,522 houses have been completed and 1,68,981 houses are in progress. For construction of double bed room houses, an amount of Rs. 2,643 crore has been allocated in 2018-19 Budget. To supplement the budget allocation, funds are being provided through off budget borrowings from the Financial institutions and banks.

HEALTH

78. After formation of Telangana, due to implementation of a comprehensive plan by our Goverment, public health system has improved significantly. Measures have been taken to improve the facilities and enhance the outreach of public health system. People lost faith in the Government hospitals as the previous Goverments have neglected them. This Goverment is trying to regain the confidence of the people in Government health care system. Funds are being released directly to all the Government hospitals right from primary health centres to super

speciality hospitals. Now the change is palpable. Based on the bed strength, funds are allocated and are released directly to hospitals. Allocations for purchase of medicines/drugs in hospitals have been doubled. Old cots, bed sheets and broken saline stands have been replaced with new ones.

79. The Government has established 34 Dialysis centres in Government hospitals throughout the State and extending dialysis facility to the patients free of cost. Earlier, there were no ICU centres in Government hospitals to provide health care to critically ill patients. Even oxygen facility was not available in many hospitals. But now this scenario has changed. Our Government has established ICUs in 22 Government hospitals in the State. Twelve cancer diagnostic centres established in the State are providing services to lakhs of people. These centres are helpful in early detection of the cancer in patients and provide necessary treatment to save the lives of patients.

80. Our Government started emergency motor cycle service to extend immediate medical relief to the needy people in Hyderabad. Fifty vaccination vehicles have been introduced in the city to vaccinate poor children. Two wheeler scootys at a subsidy of Rs.10,000/- to Rs. 25,000/- are provided to ANMs throughout the State under the Project Wings Scheme for ANMs.

81. Prevention is better than cure. As per this dictum, the Government is conducting free medical tests to all people for prevention of diseases. Similarly, eye tests would be conducted and spectacles will be given free of cost.

82. New medical colleges are being established to develop medical education in the State. Medical colleges have already been sanctioned at Mahaboobnagar, Siddipet and Nizamabad. Medical colleges at Suryapet and Nalgonda are being established.

Ammavodi Scheme:

83. Pregnant women need special attention, additional care and facilities. However, due to poverty these are not available to many women. In view of the problems faced by pregnent women, Government is implementing a scheme called Ammavodi. This scheme has become a role model for many States in the Country. Government is providing free transport facility through a special vehicle, to pregnant women to take them to hospital for delivery and also to drop them back at their residence safely after delivery. This is a boon for pregnant women residing in remote areas. Just by dialling 102, this specially equipped vehicle would reach the residence of pregant women and transport back the mother and child safely. Already 250 vehicles for this scheme are being utilised for the service of pregant women. For the scheme which is being implemented for the welfare of pregnant women, Government has proposed Rs. 561 crore in 2018-19 Budget.

KCR kits for Pregnant Women:

84. It is a tragedy to have maternal deaths during delivery even today in the Country. The main reason that can be attributed is that pregnant women instead of approaching hospitals for delivery still adopt the traditional methods of delivery. On the other hand the attitude of private doctors, going for unnecessary caesarean operations is also a concern. To control the twin menace, Telangana Government has introduced an innovative scheme. Government is distributing KCR kits to the women who come to Government hospitals for delivery. Many pregnant women are compelled to work during pregnancy for their living. Lack of rest during pregnency is not only affecting the health of mother but also endangers the foetus. Government has decided to compensate the loss of wages to women during pregnancey. From the confirmation of pregnancy till the infant attains 3 months of age, Governmen is providing financial assistance of Rs. 12,000/- in three instalments at a rate of Rs. 4,000/- per instalment. An additional assistance of Rs. 1,000/- is being provided for delivering a girl child. After delivery, the KCR kits containing items of utility for the mother and child are being distributed. The kit includes baby soap, baby oil, baby powder, mosquito net, napkins and diapers etc. This scheme was launched in June, 2017 through out the State and so far 8,26,143 pregnant women have registered their names in the Government hospitals and 1,78,048 kits have been distributed. Due to implementation of this innovative scheme, the rate of deliveries in Government hospitals have increased substantily. When compared with the past, the increase of deliveries in Government hospitals is 51%. The infant mortality rate has also come down from 39 to 31 for every 1,000 deliveries. This scheme has won many awards from national and international organisations and received great applause from all over the Counry.

85. In 2018-19 Budget, Rs. 7,375 crore has been allocated to Medical and Health sector.

EDUCATION SECTOR

86. Over all development of the society is possible only with the development of education sector which ensures better future to children. There are 41,337 schools in which education is being imparted to 58,66,786 pupils. Majority of the children in Government educational institutions belong to SC, ST, BC and minority categories. Providing quality education to these children is the main duty of the Government.

87. After formation of Telangana, 8,792 teachers are being recruited through Public Service Commission. By next academic year these teachers will be in the schools.

88. Under Sarva Sikshya Abhiyan, 44,588 works have been taken up in last three years for providing infrastructure in schools, out of which 38,182 works have been completed. In our State 391 Kasturbha Gandhi girls schools are imparting eduction to 72,824 girls. To improve the facilities in these Kasturbha Gandhi girls schools, an amount of Rs. 92.30 crore has been spent so far. The salaries of Special Officers, CRTs, Accountants and other employees have been increased substantially.

89. In our State, there are 194 model schools. An amount of Rs. 78 crore has been spent for construction of compound walls to these schools. Enrolment in these model schools is on the rise year after year. Our Government is providing fine rice under miday meal scheme and students are also are being provided 3 eggs or bananas in a week. After formation of Telangana, the above items are being provided to 25.48 lakh children additionally.

90. In 2018-19 Budget an amount of Rs. 10,830 crore is proposed for School Education.

Higher Education:

91. To improve the facilities in 404 Government Junior Colleges, the Government has incurred Rs. 259.00 crore. Goverment has increased remuneration to the contract lecturers who are woking in these colleges from Rs. 18,000/- to Rs. 27,000/- and again from Rs. 27,000/- to Rs. 37,100/-.

92. In Technical Education department 11 new polytechnic colleges have been established with an allocation of Rs. 95.00 crore.

93. In our State 131 Government degree colleges are functioning in which 10,634 students are studying. To improve infrastructure facilities in these colleges, works at a cost of Rs. 247 crore are being undertaken.

94. In 2018-19 budget an amount of Rs. 2,448 crore is proposed for Higher Education.

Residential Educational Institutions:

95. To improve the education sector the Government has embarked upon an important scheme intended to provide free education from KG to PG. In these 45 months of administration, a first step in the direction of implementation of this policy was laid. Government is promoting residential education system with a noble intention that students of weaker sections should develop educationally. Many residential schools and colleges have been established in the State. After formation of Telangana 104 residential schools for SCs, 53 for STs, 192 for minorities, 142 for BCs - in all 491 residential schools have been established. In these residential schools which are meant for SC, ST, BC and Minority communities, a porotion of seats have been allotted to poor students from upper castes.

96. The Government intends that girls should march ahead in education. Considering the plight of the girls belonging to tribals and dalits when they migrate to urban areas from remote villages for education, the Government has established women residential degree colleges. In the first phase, 30 women residential degree colleges for SCs, 22 for STs and 1 for BCs have started functioning.

97. As of date, 2,70,135 students are studying in residential schools, and 16,160 students in women residential degree colleges. The Government is spending more than one lakh per annum on each of the student studying in these residential institutions. It is proposed to allocate Rs. 1,221 crore for SC residential schools, Rs. 401 crore for ST residential schools, Rs. 296 crore for BC residential schools, Rs. 735 crore for minority residential schools, Rs. 170 crore for general residential schools and in all Rs. 2,823 crore towards residential schools.

Overseas Scholarships:

98. No one should lose the opportunity of studying abroad due to proverty. It is for this reason the Government is providing overseas scholarships in a big way. In the combined State, these scholarships were limited to SCs and STs at Rs. 10 lakhs. This was due to short sightedness of previous Governments. Now, Telangana Government is giving scholarships at Rs. 20 lakhs named after great personalities like Ambedkar and Jyothi Rao Phule. Further the scheme has been extended to BC and EBC students along with SCs and STs. Many students

from weaker sections are able to pursue higher education overseas due to this scheme.

Fine Rice to Students:

99. Children in pursuit of education require healthy food. In the past, in Government hostels, residential schools, and in mid-day meals scheme, coarse rice of poor quality was being supplied. Government has stopped this inhuman practice. The students of all the Government educational institutions are fed with qualitative fine rice, which resulted in a substantial increase in students' attendance.

MISSION BHAGIRATHA

100. To meet the drinking water needs of all the people in the State the Government is implementing Mission Bhagiratha scheme. Under this scheme filtered tapped water is being supplied. By end of this month, river water would reach upto village point. To supply this water to every household, intra village pipeline works and fitting of taps are in progress. Mission Bhagiratha has received applause as one of the enormous/mammoth drinking water schemes in the Country. People will be totally relieved from diseases like fluorosis and other water borne diseases.

101. From the Krishna and the Godavari rivers, 59.94 TMC of filtered water would be supplied to every household in Telangana. The project is divided into 26 segments. Every household in the rural and urban areas would be supplied water through 67 intake wells, 153 water filter plants, 1,69,705 Km. of pipelines and 35,514 overhead reservoirs.

102. The benefits of Mission Bhagiratha have already reached households in 5,752 rural hamlets, 2,900 villages and 15 towns. The results of the efforts which would remain for ever in the history of the nation are visible. To quench the thirst of Telangana people, this project is being completed within 4 years from its conception and Government is proud of it. I thank all those persons who toiled day and night in providing drinking water through this project before schedule.

103. For Mission Bhagiratha scheme, an amount of Rs. 1,801 crore is proposed. Along with the budgetary allocations, funds are also being provided from financial institutions.

HARITHAHARAM TO TELANGANA

104. To enhance the green cover in the State, Government has launched a massive planation programme in the name of "Telangana Ku Harithaharam". As against the target of plantation of 230 crore plants, 81 crore plants have already been planted. In 2018-19 arrangement are made for planting another 40 crore plants. 4,000 nurseries have been established. Harithaharam programme is being implemented succesfully with people's participation. An amount of Rs. 1166 crore has been spent on the scheme.

ROADS

Construction of Roads:

105. Roads are hallmark of a progressive society. Connecting different places, the roads provide new direction to development. Road connectivity enhances pace of growth. The devlopment in the transport sector has brought in momentum in agriculture, industry, trade and commerce.

R & B and Panchayat Raj Roads:

106. The Government has achieved good progress in the development and expansion of R & B and Panchayat roads. After formation of Telangana 24,950 Km. roads in R & B jurisdiction and 69,500 KM. roads in Panchayat jurisdiction are being developed. Government has taken a policy decision to connect all Mandals and district headquarters with double lane roads. For this purpose, 1875 Km. of roads are widened. Construction of 511 bridges in R & B jurisdiction is being taken up. In Panchayat Raj jurisdiction 6617 Km. kachcha roads are being developed as B.T. roads and 13,581 Km. B.T roads are being repaired.

107. After formation of Telangana, in the past 4 years, 4000 Km. of B.T. and cement roads in rural areas have been completed. For construction of rural roads under CRR, an amount of Rs. 1,080 crore is proposed. Similarly for re-laying of the rural roads. B.T. roads 12,657 Km. works have been taken up under MRR which was never the case in the past. Out of this, 11,322 Km. at a cost of Rs. 1,250 crore have been completed.

108. In this Budget an amount of Rs. 5,575 crore is proposed for TR & B Dept., and an amount of Rs. 15.563 crore is proposed for Panchayat Raj and Rural Development Department.

CONSTRUCTION OF NEW COLLECTORATES AND POLICE OFFICES

109. Large scale administrative reforms were introduced for convenience of administration. For establishing offices in the newly created districts and amount of Rs. 600 crore were allocated in the previous year. In this Budget, an amount of Rs. 500 crore is proposed. Integrated district offices in 26 districts, police offices in 13 districts are under construction. In

every assembly constituency, offices for MLAs are being constructed. Already construction of offices at 32 places have been completed and at other places, the construction is going on.

ENERGY

110. In the power sector, Telangana Government has achieved wonders in a short time. First time in the history of Telangana, 24 hours qualitative power is being supplied to all sectors including agriculture. People have totally forgotten power cuts. In the past, availability of power was "news", now in our administration, people are saying that non-availability of power is "news".

111. We are able to supply of power even when the gross demand has exceeded 10,000 MW. Supplying power without power cuts even for blink of an eye is the grand achievement of this Government. This tremendous success was possible because of determined efforts of Hon'ble Chief Minister's commitment and continuous efforts of the officers and workers in the energy sector.

112. The tremendous progress achieved in power supply is propelling growth of the State. Agricultural production increased substantially. Industries are able to work three shifts in a day, achieving higher production coming out from the misery of power cuts. Small time artisans and professionals are able to earn sustained income. In the absence of power cuts, people are leading a comfortable life and students are able to prepare for the examinations without worrying.

113. Before formation of the Telangana, only 31 MW of solar energy was available, but now we have achieved the first place in the Country with 3283 M.W. of solar power production.

114. In 2014, we had only 7,778 MW of contracted capacity. To make Telangana a power surplus State, the Government is striving continuously to achieve a contracted capacity of 28,275 MW. Already 15,344 MW power was brought into usage. By this month end, throught KTPS 7th phase, another 800 MW of power will become available. I am glad to announce that by this year end, the first phase of Bhadradri power plant with a capacity of 1080 MW will be completed.

115. An amount of Rs. 5,650 crore is proposed for Power Sector.

HANDLOOM INDUSTRY

116. Telangana is famous for handlooms with Ikkat designed Pochampalli clothes having international repute. Further, different varieties of handloom products of Narayanpet, Gadwal, Siddipet, Sircilla and other places are also very popular. Technological changes, marketing problems, negligence of rulers have pushed the handloom industry into deep crises. Some of the handloom workers have succumbed to starvation deaths and even committed suicides. To provide succour of handloom workers and to end the crisis in this sector, the Government has taken up several initiatives.

117. Government has waived loans of handloom weavers upto Rs. 1.00 lakh and also come to the rescue of power loom sector by implementing various measures. Government is providing inputs like yarn, chemicals, etc., at 50% subsidy and power is also supplied at subsidy. These measures have drastically reduced the production cost in power looms. Government has taken lead in convincing private sector managements to pay a remmunerative wages of Rs. 15,000/- to Rs. 20,000/- per month to weavers.

118. Government itself is procuring the cloth required for different departments and schemes from the handloom and power loom weavers to avoid their marketing problems.

Full Scale Subsidy for Modernization of Power looms:

119. Government has decided to provide full-scale subsidy for modernisation of power looms. Government is committed to reviving the ailing power loom industry. The funds required for the modernisation of power looms are being provided from the allocations made in the Budget for handloom sector. It was decided to provide relief in saturation mode to all the workers without any limits.

Textile Park:

120. Hon'ble Chief Minister has laid the foundation stone for Kakatiya Mega Textile Park last October to make Warangal as 'Textile City'. On the same day, Government has entered into agreements with 22 firms with an investment of Rs. 3,440 crore. The textile park in being development in an area of 1190 acres at a cost of Rs. 1075 crore. It is expected to attract investments worth nearly Rs. 9,000 crore over next five years. The Kakatiya Mega Textile Park would be the biggest Textile Park in the Country with an employment potential of 60,000 to 80,000. It would house different type of manufacturing and ancillary units right from making the yarn to redymade cloths. For Handloom and Textiles, an amount of Rs. 1,200 crore is proposed in the Budget 2018-19.

Government initiatives for Telangana Industrial Development:

121. The TS i-PASS legislation brought by the Government for the industrial development of the State is yielding good results.

122. Large scale invesments are pouring into the State. Permissions have been granted to 6206 industries so far. Besides attracting huge investments of about Rs. 1.18 lakh crore, employment opportunities have been created to about 4.47 lakh people. Out of the units permitted, 3703 units have already commenced operation. Telangana is ranked no. 1 in the Country in ease of doing business.

123. Telangana has made special efforts to develop pharma sector in the State. Government is establishing a medical devices part at Sultanpur in Sangareddy district in 250 acres. This would not only meet the domestic requriment of medical devices but also enhance employment opportunities in the State.

124. Arrangements are also being made for establishing ecopharma city with world class infrastructure in an area of 19,331 acres at Muchharla in Ranga Reddy district which would create 4 lakh jobs. Land has been allotted for establishing mega food park at Buggapadu in Khammam district.

125. The Government has successfuly conducted Global Entrepreneurship Summit recently at Hyderabad. The efforts of the Government in organising Summit received international acclaim. With this Summit, the reputation of the Hyderabad city was enhance internationally.

126. An amount of Rs. 1,286 crore is proposed for Industries and Commerce Department in this Budget.

INFORMATION TECHNOLOGY

127. Telangana is recognised as one of the leading infromation technology hubs globally. With the new IT policy brought by the Government, many leading world class organisations have extended their operation to Hyderabad. Hyderabad is a home for leading software companies like Google, Delloitte, Facebook, Cognizant, Oracle, Apple, Adobe. The innovative T HUB established by Telangana Government could inspire about 200 Start-ups.

128. As announced in the Global Entrepreneurship Summit 2017, the Government has inaugurated WE-HUB on 8th March on the occasion of International Women's day.

129. WE-HUB promotes innovations by women entrepreneurs. To encourage women entrepreneurs, the Government would procure 25 per cent of the innovative products of WE-HUB. WE-HUB would provide necessary support in bringing out the hidden creative skills in women. An amount of Rs. 15 crore has been provided as an initial investment to WE-HUB meant for women empowerment.

130. The State has surpassed the national average in export of IT products consecutively for the last three years. While the national average growth rate was 10%, Telangana State could achieve a growth rate of 13.85%. The Government has decided to expand IT activities to Tier 2 cities along with Hyderabad. The Government is striving hard to develop Karimnagar, Warangal and Khammam as IT hubs. In addition to allotting 45 acres of land for developing an IT SEZ in Warangal town to encourage establishment of Start-ups, Government has started constructing buildings 15,000 sq. ft.

131. The Government is encouraging establishment of softwere companies, BPOs in district centres and in rural areas. As part of this some software companies have already commenced their operations in Jangaon, Karimnagar and Khammam.

132. In this Budget an amount of Rs. 289 crore is proposed for IT development.

MEASURES FOR DEVELOPMENT OF CITIES

133. The Government is making special efforts to provide basic infrastructure facilities in Hyderabad. A scheme for finding a permanent solution to the traffic problem has been evolved. Taking into account the future requirements for the next 20 to 40 years and to avoid recurrence of problems, the Hon'ble CM has taken measures to improve the road network by constructing express ways on four sides of Hyderabad, highways, and sky ways.

134. The Metro rail which is a highlight of the Hyderabad city, was recently inaugurated by the Hon'ble Prime Minister Shri Narendra Modi between Nagole-Miyapur. In few months, the construction of other corridors would be completed.

135. After Hyderabad, Warangal is a big city in the State. To provide infrastructure facilities in this city, an amount of Rs. 300 crore is being provided every year. In this Budget also, an amount of Rs. 300 crore is proposed. For taking up development works in other corporations in Telangana, an amount of Rs. 400 crore to each municipal corporation is proposed. In this Budget an amount of Rs. 7,251 crore is proposed for MA & UD Department.

CULTURE

136. The soul of a place is reflected in its culture. The Government has taken up several programmes to spread the greatness of Telangana culture globally. The Government is celebrating the Bonalu and Bathukamma festivals officially as State festivals with pomp and gaiety every year. Awards named after renowned and great personalities of Telangana are being given. The Government has established recently a Sahitya Academy for promoting literature. The recently concluded World Telugu Conference organised by the Sahitya Academy in Hyderabad has spread the glory of Telangana culture worldwide. Under the aegis of Telangana Culture Department, Cultural programmes relating to music, literature, arts, etc., are being organised regularly throughout the State including at the Ravindrabharathi in Hyderabad. These programmes are not only rejuvenating the Telangana culture but also enthusing the music and literature. lovers.

137. An amount of Rs. 58 crore is proposed for promotion of culture in this Budget.

DEVELOPMENT OF TEMPLES - EMPLOYEES WELFARE

138. The important development and reconstruction activities of the temple and surrounding areas taken up by the Yadagirigutta Temple Development Authority are expected to be completed this year. Taking into account the pace of works, an amount of Rs. 250 crore is proposed. Similarly an amount of Rs. 100 crore is proposed for Vemulavada Temple Area Development Authority. On the same lines, it is proposed to develop temples and surrounding areas at Bhadrachalam, Basara and Dharmapuri. An amount of Rs. 100 crore, Rs. 50 crore and Rs. 50 crore respectively, has been proposed.

139. Keeping in view the large representations received for the construction, renovation of temples with inadequate resources, an amount of Rs. 50 crore is allocated to Common Good Fund established under Endowments Act.

140. The decision to issue orders for the implementations of 2015 PRC recommendations to the Archakas and other staff members working in temples based on the initiative of Hon'ble Chief Minister was welcomed by everyone. To implement this, an amount of Rs. 72 crore is proposed towards the Government contribution.

LAW AND ORDER - WELFARE OF POLICE

141. For decades, Telangana society suffered distrubances of one kind of another adversely affecting law and order. After formation of Telangana, for the first time, peace and tranquillity is prevailing. While the enhanced confidence of the people about their bright future can be attributed as a reason for this, the effective functioning of the law and order machinery in controlling crime is equally an important reason. After formation of Telangana, the Government has completely modernised the Police Department and stengthened the Department with adequate staff, enough vehicles and modern equipment. Many reforms were implemented in the Police Department. Seven Police Commissionerates were established to bring police services closer to people. Further 27 new police sub-divisions, 29 circles, 103 police stations have been established.

142. Government responded to the plight of the homeguards. At the time of formation of Telangana, the homeguards were being paid Rs. 9,000 per month only. Telangana Government has enhanced their remuneration to Rs. 20,000 per month. In recognition of the services of the Traffic Police, the Government has granted 30% special allowance on their basic pay. The Government has granted age relaxation for police recruitment. Long pending promotions to police officers were given. An amount of Rs. 5,790 crore for Home department is proposed in the Budget.

EMPLOYEES WELFARE

143. The Government is committed to the welfare of the employees. Telangana has been a role model in enhanching PRC salaries to Government servants. Similarly the credit of enhancing the wages of 2,27,782 of different category of workers - homeguards, contract, outsourcing, angangwadi employees, ANMs and AASHA workers, vidya volunteers, VRAs, part-time and full-time contingent employees, SERP employees, with an annual outlay of Rs. 1023.43 crore goes to our Government Cashless treatment facility in corporate hospitals to Government employees and journalists is made available. Out-Patient services are being provided to employees through Wellness centres.

EMPLOYEES RECRUITMENT

144. After formation of Telangana, overcoming the bifurcation problems, Court cases and other issues, the Government has identified 1,10,012 direct recruitment vacancies so far. Out of this, orders were isssued for filling 83,048 vacancies. Recruitment process has been completed for 27,588 employees.

Arrangements are being made for hastening the filling of balance vacancies.

Accounts 2016-17:

145. As per the Finance Accounts of the State Government certified by the Accountant General, the total expenditure in 2016-17 is 1,33,823 crore. The revenue surplus is Rs. 1,386 crore.

Revised Estimates 2017-18:

146. As per the Revised Estimates, the total expenditure in 2017-18 is estimated at Rs. 1,42,506 crore. Of this, revenue expenditure is Rs. 1,06,603 crore while capital expenditure is Rs. 25,447 crore. The estimated revised exenditure constitutes 95 percentage of budget estimates.

Due to initial adverse consequences of implementing GST, the growth of revenue over previous financial year is marginally lower.

Budget Estimates 2018-19:

147. In the Budget Estimates for 2018-19, State's own revenue receipts are proposed at Rs. 73,751.88 crore. When compared with the RE 2017-18, this is higher by 20 percent. Transfers from the Centre as per BE 2017-18 is Rs. 26,857.67 crore, while in BE 2018-19 these are estimated at Rs. 29,041.88 crore. This increase is marginal.

The estimated total expenditure in 2018-19 is Rs. 1,74,543.84 crore. Of this, revenue expenditure is Rs. 1,25,454.70 crore and capital elxpenditure is Rs. 33,369.10 crore. The capital expenditure is 19 percentage of total expenditure. This is substantially higher when compared to other States.

148. The capital expenditure incurred in the combined State during 2013-14 is Rs. 15,280 crore only. The Honourable Members are requested to note that the capital expenditure has increased substantially in Telangana.

149. The Corporations implementing Government programmes are accessing funds through off-budget borrowings. Therefore, the total expenditure would be much higher than that proposed in the Budget.

In 2018-19 the estimated revenue surplus is Rs. 5,520.41 crore and fiscal deficit is Rs. 29,077.07 crore. The fiscal deficit is 3.45 percent of GSDP.

Conclusion:

150 The new State of Telangana, formed amidst adverse conditions, uncertainties, doubts and challenges, rose to a level of becoming a role model for the entire Country in many aspects. Many States are appreciating that the path taken by Telangana in promoting welfare of people, providing infrastructure facilities, implementing administrative reforms is worthy of emulation.The Success achieved so far by the Government has instilled confidence about the prospects of a bright future in Telangana society. With this faith as basis and with the soul aim of ushering Bangaru Telangana, this Budget has been formulated for the comprehensive development of the people of the State. The Buget is commended for the approval of the House.

// Jai Hind //

// Jai Telangana //

MR. SPEAKER:- The House is adjourned to meet at 10.00 A.M., on Monday, the 19th March, 2018

(The House then adjourned at 12.23 P.M. to meet again at 10.00 A.M. on Monday, the 19th March, 2018)

*****

"Published under Rule 347 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Telangana Legislative Assembly and printed at the Assembly Press, Public Gardens, Hyderabad."